

Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania przez ucznia poszczególnych rocznych ocen klasyfikacyjnych na lekcjach historii w klasie drugiej (poziom podstawowy)

Wymagania na oceny uwzględniają zapisy podstawy programowej z 2022 r. oraz zmiany z 2024 r., wynikające z uszczuplonej podstawy programowej. Szarym kolorem oznaczono treści, o których realizacji decyduje nauczyciel.

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
Rozdział I. Europa i Nowy Świat						
Wielkie odkrycia geograficzne	<ul style="list-style-type: none"> • Przyczyny wielkich odkryć geograficznych • Wyprawy Portugalczyków • Odkrycia Hiszpanów • Podróż dookoła świata • Znaczenie wielkich odkryć geograficznych • Cywilizacje prekolumbijskie i ich osiągnięcia 	– lokalizuje w czasie i przestrzeni: wyprawy odkrywcze Krzysztofa Kolumba (1492), Vasco da Gamy (1497–1498), Ferdynanda Magellana (1519–1522) – identyfikuje postacie: Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana – wymienia przyczyny i uwarunkowania organizowania wielkich odkryć geograficznych (wskazując na związki	– stosuje pojęcie <i>karawela</i> – identyfikuje postać Bartolomeu Diasa – przedstawia osiągnięcia: Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana – wymienia ludy prekolumbijskie zamieszkujące Amerykę Środkową i Andy – wskazuje na mapie zasięg kolonialnych posiadłości Portugalczyków i Hiszpanów – wyjaśnia, na czym polegało przełomowe	– stosuje pojęcia: <i>busola, cywilizacja prekolumbijska</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni: postanowienia traktatu w Tordesillas (1494), wyprawę odkrywczą Bartolomeu Diasa (1488)– identyfikuje postać Bartolomeu Diasa, – wyjaśnia wpływ kryzysu gospodarczego w końcu XV w. na organizację wypraw odkrywczych	– stosuje pojęcia: <i>karaka, kwadrant, astrolabium, laska św. Jakuba</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni cywilizacje prekolumbijskie, założenie pierwszej posiadłości portugalskiej w Afryce (1415), pokonanie przesmyku łączącego Amerykę Północną z Południową przez Hiszpanów (1513) – identyfikuje postacie: Juana Sebastiána Elcaño, Ameriga Vespucciego	– ocenia skutki wielkich wypraw odkrywczych dla Europejczyków

		<p>przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu) – wymienia skutki wielkich odkryć geograficznych</p>	<p>znaczenie wypraw Vasco da Gamy, Krzysztofa Kolumba i Ferdynanda Magellana – przedstawia przebieg pierwszej wyprawy Krzysztofa Kolumba – opisuje przebieg wyprawy Ferdynanda Magellana</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego przyrządy nawigacyjne i nowe rodzaje okrętów były szczególnie ważne podczas wypraw oceanicznych – wyjaśnia, na czym polegała wymiana pomiędzy Starym a Nowym Światem – wymienia osiągnięcia cywilizacji Majów, Azteków i Inków</p>	<p>– przedstawia rolę Izabeli Kastylijskiej i Ferdynanda Aragońskiego w organizowaniu wypraw do Nowego Świata – porównuje przebieg wypraw odkrywczych Portugalczyków i Hiszpanów – wyjaśnia znaczenie wyprawy Ameriga Vespucciego dla wiedzy geograficznej Europejczyków – charakteryzuje przyczyny i skutki wielkich odkryć geograficznych, uwzględniając ich aspekt polityczny, gospodarczy, społeczny i kulturowy</p>	
<p>Podboje kolonialne i ich skutki</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Początki konkwisty w Ameryce • Podbój państwa Azteków • Podbój imperium Inków • Imperium portugalskie • Handel kolonialny 	<p>– stosuje pojęcia: <i>konkwista, konkwistador, dualizm gospodarczy, gospodarka folwarczno-pańszczyźniana, pańszczyzna</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni podboje</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>metropolia, faktoria, kompania handlowa, manufaktura, inflacja, płodozmian, folwark, wczesny kapitalizm</i> – wskazuje na mapie zasięg kolonialnych imperiów Hiszpanii i Portugalii w Ameryce</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>giełda towarowa, rolnictwo intensywne, rolnictwo ekstensywne</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni odkrycie Brazylii przez</p>	<p>– lokalizuje w czasie zakaz czynienia niewolników z Indian (1543) – identyfikuje postać Tupaca Amaru – przedstawia osiągnięcia Pedra Cabrala</p>	<p>– ocenia skutki ekspansji kolonialnej dla Europejczyków i ludów kolonizowanych – ocenia postępowanie Europejczyków wobec</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Niewolnictwo w Nowym Świecie • Gospodarka europejska po odkryciach geograficznych • Skutki ekspansji kolonialnej 	<p>Hernána Cortésa (1519–1521), Francisca Pizarra (1530–1533)</p> <p>– wskazuje na mapie podział Europy będący konsekwencją dualizmu w rozwoju gospodarczym kontynentu – wymienia skutki ekspansji kolonialnej Europejczyków (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe wewnątrz tego procesu)</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego doszło do zjawiska dualizmu gospodarczego w Europie w XVI w.</p>	<p>– przedstawia przebieg podbojów Hernána Cortésa i Francisca Pizarra</p> <p>– wyjaśnia przyczyny sukcesów konkwistadorów w Nowym Świecie</p> <p>– wymienia czynniki decydujące o powstaniu gospodarki wczesnokapitalistycznej</p> <p>– omawia rozwój gospodarczy Europy Zachodniej w XVI w.</p> <p>– przedstawia funkcjonowanie gospodarki w Europie Środkowo-Wschodniej w XVI w.</p>	<p>Portugalczyków (1500)</p> <p>– identyfikuje postacie: Montezumy, Atahualpy</p> <p>– omawia organizację i funkcjonowanie kolonialnego imperium portugalskiego</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał model handlu w ramach tzw. złotego trójkąta</p> <p>– omawia zmiany w handlu europejskim wywołane ekspansją kolonialną</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego w Europie Środkowo-Wschodniej wykształcił się inny niż w Europie Zachodniej model funkcjonowania gospodarki</p>	<p>– przedstawia etapy hiszpańskich i portugalskich podbojów kolonialnych</p> <p>– charakteryzuje skutki ekspansji kolonialnej Europejczyków, uwzględniając ich aspekt polityczny, gospodarczy, społeczny i kulturowy</p> <p>– charakteryzuje czynniki, które zdecydowały o powstaniu gospodarki wczesnokapitalistycznej</p> <p>– porównuje rozwój gospodarczy dwóch sfer ekonomicznych XVI-wiecznej Europy</p>	<p>rdzennych mieszkańców Ameryki</p> <p>– ocenia skutki gospodarcze i społeczne dualizmu gospodarczego w Europie w XVI w.</p>
Kultura i sztuka renesansu	<ul style="list-style-type: none"> • Początki odrodzenia • Literatura odrodzenia • Sztuka renesansu 	<p>– stosuje pojęcia: <i>odrodzenie (renesans)</i>, <i>humanizm</i>, <i>teoria heliocentryczna</i></p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>mecenat</i>, <i>rewolucja naukowa</i></p>	<p>– stosuje pojęcie <i>makiawelizm</i></p> <p>– lokalizuje w czasie pierwsze wydanie <i>O obrotach sfer</i></p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>manieryzm</i>, <i>inkunabuł</i></p> <p>– identyfikuje postacie: François Rabelais'go, Miguela</p>	<p>– porównuje rozwój sztuki i literatury renesansu w</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Architektura czasów odrodzenia • Nauka w okresie odrodzenia 	<p>– lokalizuje w czasie renesans w Europie (od drugiej połowy XV do XVI w.)</p> <p>– identyfikuje postacie: Mikołaja Kopernika, Michała Anioła Buonarottiego, Leonarda da Vinci</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Mikołaja Kopernika, Michała Anioła, Leonarda da Vinci</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne architektury, malarstwa i rzeźby epoki renesansu</p>	<p>– lokalizuje w czasie wynalezienie druku (ok. 1450)</p> <p>– identyfikuje postacie: Williama Szekspira, Erazma z Rotterdamu, Jana Gutenberga</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Erazma z Rotterdamu, Jana Gutenberga,</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie miało upowszechnienie się druku dla rozwoju kultury i nauki</p> <p>– charakteryzuje główne cechy humanizmu renesansowego</p> <p>– identyfikuje zabytki architektury i sztuki renesansu</p> <p>– przedstawia cechy charakterystyczne literatury odrodzenia</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał przełom naukowy doby renesansu</p> <p>– wyjaśnia, czym charakteryzował się tzw. <i>człowiek renesansu</i></p>	<p><i>niebieskich</i> Mikołaja Kopernika (1543)</p> <p>– identyfikuje postacie: Francesca Petrarki, Dantego Alighieri, Niccola Machiavellego, Giovanniego Boccaccia, Donata Bramante, Albrechta Dürera, Jeana Bodina, Thomasa More’a, Sandro Botticellego, Tycjana, Rafaela Santiago</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Jeana Bodina, Thomasa More’a, Niccola Machiavellego– przedstawia wpływ idei humanizmu na rozwój kultury i sztuki odrodzenia</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Włochy stały się kolebką renesansu</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób sztuka renesansu nawiązywała do osiągnięć antyku</p>	<p>de Cervantesa, Miguela Serveta, Andreasa Vessaliusa, Donatella, Jana van Eycka, Rogera van der Weydena, Hieronimusa Boscha, Hansa Memlinga, Hansa Holbeina Młodszeo, Pietera Breugela Starszego, Sofonisby Anguissoli</p> <p>– opisuje najważniejsze dokonania i odkrycia naukowe okresu renesansu</p> <p>– porównuje architekturę i sztukę renesansu do osiągnięć epok poprzedzających odrodzenie</p>	<p>różnych krajach europejskich</p> <p>– ocenia dorobek sztuki i literatury doby renesansu</p>
--	--	--	--	--	---	--

<p>Reformacja w Europie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Przyczyny reformacji • Luter i początki reformacji • Luteranizm • Wojny religijne • Kalwinizm • Anglikanizm • Następstwa reformacji 	<p>– stosuje pojęcia: <i>reformacja, luteranizm, kalwinizm, anglikanizm</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: wystąpienie Marcina Lutra (1517), zawarcie pokoju augsburskiego (1555)</p> <p>– identyfikuje postacie: Marcina Lutra, Jana Kalwina, Henryka VIII</p> <p>– wymienia przyczyny reformacji</p> <p>– omawia przyczyny i skutki wojen religijnych w Niemczech</p> <p>– wyjaśnia, jakie były skutki reformacji</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>celibat, odpust, zbór, protestanci, sekularyzacja, predestynacja, Akt supremacji, kościół narodowy</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: wojnę chłopską w Niemczech (1524–1526), ogłoszenie Aktu supremacyjnego (1534)</p> <p>– identyfikuje postać Tomasza Müntzera</p> <p>– wskazuje na mapie zasięg wyznań reformowanych w Europie w XVI w.</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Marcina Lutra, Jana Kalwina, Henryka VIII</p> <p>– przedstawia okoliczności i konsekwencje wystąpienia Marcina Lutra</p> <p>– omawia zasady luteranizmu, kalwinizmu i anglikanizmu</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób wynalazek druku wpłynął na</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>symonia, nepotyzm, anabaptyzm, Związek Szmalkaldzki, purytanizm, tumult</i></p> <p>– lokalizuje w czasie ogłoszenie tzw. Konfesji Augsburgskiej (1530), sekularyzację Prus Książęcych (1525), przyjęcie nazwy <i>protestanci</i> (1529)</p> <p>– identyfikuje postacie: Karola V, Albrechta Hohenzollerna, Ulricha Zwingliego</p> <p>– wyjaśnia, co odróżniało religijność protestancką od katolickiej</p> <p>– przedstawia organizację Kościoła kalwińskiego</p> <p>– omawia okoliczności powstania Kościoła anglikańskiego</p> <p>– przedstawia przyczyny, postulaty i skutki wojny</p>	<p>– identyfikuje postacie: Jana Wiklefa, Jana Husa, Filipa Melanchtona, Miguela Serveta</p> <p>– wyjaśnia, jakie skutki przyniosła radykalizacja nurtów reformacji</p> <p>– opisuje przebieg rozprzestrzeniania się luteranizmu i kalwinizmu w Europie</p> <p>– przedstawia religijne, polityczne, gospodarcze, społeczne, kulturowe następstwa reformacji</p>	<p>– porównuje zasady nowych wyznań: luteńskiego, kalwińskiego</p> <p>– ocenia społeczne i polityczne skutki reformacji</p>
-----------------------------	---	--	---	--	---	---

			rozprzestrzenianie się idei reformacyjnych – omawia przebieg reformacji w Europie (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu)	chłopskiej w Niemczech		
Reforma katolicka	<ul style="list-style-type: none"> • Reforma katolicka i kontrreformacja • Sobór trydencki • Inkwizycja i cenzura • Wojny religijne • Jezuici • Zmiany w religijności po soborze trydenckim 	<p>– stosuje pojęcia: <i>kontrreformacja, inkwizycja, indeks ksiąg zakazanych</i></p> <p>– lokalizuje w czasie obrady soboru trydenckiego (1545–1563), noc św. Bartłomieja (1572)</p> <p>– wymienia działania podjęte przez Kościół katolicki wobec reformacji</p> <p>– przedstawia instytucje powołane przez Kościół katolicki do walki z reformacją oraz metody ich działania</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>reforma katolicka, hugenoci, jezuici</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: założenie zakonu jezuitów (1534), odnowienie Świętej Inkwizycji (1542), utworzenie indeksu ksiąg zakazanych (1559), ogłoszenie Edyktu nantejskiego (1598)</p> <p>– identyfikuje postacie: Ignacego, Loyoli, Małgorzaty Walezjuszki, Henryka Burbona</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Ignacego Loyoli</p> <p>– przedstawia decyzje soboru trydenckiego</p>	<p>– lokalizuje w czasie: wojnę w Niderlandach (1566–1648), wprowadzenie kalendarza gregoriańskiego (1582)</p> <p>– identyfikuje postacie: Katarzyny Medycejskiej, Filipa II, Wilhelma Orańskiego</p> <p>– przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojny religijnej w Niderlandach</p> <p>– charakteryzuje działalność zakonu jezuitów</p> <p>– omawia przyczyny, przebieg i skutki rywalizacji katolików z</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>gezowie, panteizm</i></p> <p>– lokalizuje w czasie powstanie Republiki Zjednoczonych Niderlandów (1588)</p> <p>– identyfikuje postacie: Giordana Bruna, Andrzeja Boboli</p> <p>– omawia zmiany w religijności katolickiej po soborze trydenckim</p> <p>– rozstrzyga, które spośród działań podjętych w celu zahamowania reformacji były najbardziej skuteczne</p>	<p>– ocenia rolę soboru trydenckiego w realizacji reformy katolickiej</p> <p>– ocenia stosunek Kościoła katolickiego do reformacji</p>

			- wyjaśnia, jaką rolę odegrał zakon jezuitów w walce z reformacją	hugenotami we Francji		
Rozdział II. „Złoty wiek” Rzeczypospolitej						
Panowanie ostatnich Jagiellonów	<ul style="list-style-type: none"> • Panowanie synów Kazimierza Jagiellończyka • Walka o wpływy nad Bałtykiem • Początki odrodzenia na ziemiach polskich • Szkolnictwo i nauka • Literatura renesansu 	<p>- stosuje pojęcia: <i>hołd pruski, teoria heliocentryczna, arras</i></p> <p>- lokalizuje w czasie hołd pruski (1525)</p> <p>- identyfikuje postacie: Zygmunta Starego, Albrechta Hohenzollerna, Zygmunta Augusta, Mikołaja Kopernika, Mikołaja Reja, Jana Kochanowskiego</p> <p>- wskazuje główne kierunki polityki zagranicznej Zygmunta Starego</p> <p>- przedstawia polityczne konsekwencje hołdu pruskiego</p> <p>- wymienia osiągnięcia kultury renesansu w Polsce</p>	<p>- stosuje pojęcie <i>Dominium Maris Baltici</i></p> <p>- lokalizuje w czasie: zjazd wiedeński (1515), wojnę pruską (1519-1521), I wojnę północną (1563-1570)</p> <p>- identyfikuje postacie: Jana Olbrachta, Aleksandra I Jagiellończyka, Bony Sforzy, Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Stanisława Orzechowskiego</p> <p>- przedstawia osiągnięcia Zygmunta Starego i Zygmunta Augusta</p> <p>- omawia politykę bałtycką prowadzoną przez Zygmunta Augusta</p> <p>- przedstawia przyczyny i skutki wojny o Inflanty (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu)</p>	<p>- stosuje pojęcia: <i>Komisja Morska, arkada, attyka, literatura sowizdrzalska</i></p> <p>- lokalizuje w czasie: hołd Gottharda Kettlera (1561), pokój w Szczecinie (1570)</p> <p>- lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawę na Mołdawię (1497)</p> <p>- identyfikuje postacie: Maksymiliana I Habsburga, Gottharda Kettlera, Filipa Kallimacha, Franciszka Florentczyka, Macieja z Miechowa, Marcina Kromera</p> <p>- omawia przyczyny i skutki wypraw Jana Olbrachta na Mołdawię</p> <p>- charakteryzuje stosunki polsko-</p>	<p>- lokalizuje w czasie pokój wieczysty z Turcją (1533)</p> <p>- lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Koźminem (1497), bitwę pod Orszą (1514), bitwę pod Obertynem (1531)</p> <p>- identyfikuje postacie: Wojciecha Oczki, Bernarda Moranda, Bernarda Wapowskiego, Marcina Bielskiego, Bartosza Paprockiego, Biernata z Lublina</p> <p>- lokalizuje w przestrzeni tereny, które Polska i Litwa utraciły w pierwszej połowie XVI w.</p> <p>- przedstawia politykę zagraniczną Aleksandra Jagiellończyka</p> <p>- przedstawia konsekwencje konfliktów zbrojnych toczonych przez</p>	<p>- ocenia stosunki Polski z sąsiadami na przełomie XV i XVI w.</p> <p>- ocenia, czy władcy Polski dostrzegali zagrożenie ze strony Prus</p> <p>- ocenia działalność polityczną Zygmunta Augusta</p> <p>- ocenia osiągnięcia renesansu polskiego</p> <p>- ocenia dorobek polskiej myśli politycznej doby renesansu</p>

			<ul style="list-style-type: none"> - opisuje zmiany terytorialne państwa polsko-litewskiego w XVI w. - charakteryzuje system szkolnictwa na ziemiach polskich - omawia rozwój literatury renesansowej w Polsce - wyjaśnia, jakim celom służyła literatura społeczno-polityczna czasów renesansu 	<p>habsburskie za panowania Zygmunta Starego</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, w jakich okolicznościach Jagiellonowie utracili wpływy w Czechach i na Węgrzech - przedstawia okoliczności sekularyzacji Inflant - wyjaśnia, skąd czerpali wzorce polscy zwolennicy idei renesansowych - przedstawia okoliczności, jakie sprzyjały rozprzestrzenianiu się idei renesansowych w Polsce 	<p>Zygmunta Starego z Moskwą, Krzyżakami, Mołdawią i Turcją</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia charakterystyczne cechy architektury renesansowej w Polsce - przedstawia osiągnięcia polskiej nauki w okresie renesansu - wyjaśnia, dlaczego Zamość jest przykładem tzw. miasta idealnego 	
Demokracja szlachecka	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost znaczenia szlachty • Początki parlamentaryzmu • Stan szlachecki • Ruch egzekucyjny 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>sejm walny, izba poselska, senat, sejmik, konstytucja, elekcyjność tronu, demokracja szlachecka</i> - lokalizuje w czasie: przywileje cerekwicko-nieszawskie (1454), 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>sejm zwyczajny, sejm nadzwyczajny, magnateria, szlachta średnia, przywilej sądowy, rokosz, ruch egzekucyjny, wojsko kwarciane</i> - lokalizuje w czasie: przywilej koszycki (1374), przywileje 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>prawo ziemskie, egzekucja dóbr, nobilitacja, szlachta zagrodowa, szlachta gołota, królewszczyzny</i> - lokalizuje w czasie: przywilej czerwiński (1422), warecki 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>elekcja vivente rege</i> - lokalizuje w czasie przywilej w Mielniku (1501), rokosz lwowski (1537) - wyjaśnia, jakie znaczenie dla szlachty miało sprawowanie urzędów - charakteryzuje rolę 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, na czym polegała specyfika rozwiązań ustrojowych przyjętych w Rzeczypospolitej - ocenia funkcjonowanie

		<p>konstytucja <i>Nihil novi</i> (1505)</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie: Zygmunta Starego, Zygmunta Augusta - wymienia instytucje polskiego parlamentaryzmu - wyjaśnia, jaką rolę w kształtowaniu się demokracji szlacheckiej w Polsce odegrała konstytucja <i>Nihil novi</i> 	<p>jednoliteńsko-krakowskie (1430 i 1433), pierwszy sejm walny (1468), sejm egzekucyjny (1562-1563)</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, z czego wynikała i na czym polegała uprzywilejowana pozycja szlachty w Rzeczypospolitej - opisuje kompetencje sejmu walnego - omawia skład i kompetencje stanów sejmujących wchodzących w skład sejmu walnego - wyjaśnia, jaką rolę w polskim systemie politycznym odgrywały sejmiki - przedstawia osiągnięcia ruchu egzekucyjnego 	<p>(1423), piotrkowski (1496)</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postać Mikołaja Sienickiego - przedstawia przyczyny wzrostu znaczenia szlachty w XVI w. - omawia najważniejsze przywileje nadane polskiej szlachcie przez królów - przedstawia rodzaje sejmików szlacheckich - omawia rodzaje sejmów - charakteryzuje rozwarstwienie stanu szlacheckiego - wyjaśnia, jakie były okoliczności narodzin ruchu egzekucyjnego - wskazuje cele ruchu egzekucyjnego 	<p>szlachty w społeczeństwie Rzeczypospolitej</p>	<p>demokracji szlacheckiej</p>
<p>Reformacja i kontrreformacja w Rzeczypospolitej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Luteranizm w Polsce • Wzrost popularności kalwinizmu • Bracia polscy • Tolerancja religijna 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>konfederacja warszawska</i> - lokalizuje w czasie konfederację warszawską (1573) 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>bracia polscy (arianie), unia brzeska, wolność religijna, ekumenizm</i> - lokalizuje w czasie ugodę sandomierską 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>dysydenci, unicy, dyzunicy</i> - lokalizuje w czasie: sprowadzenie jezuitów do Polski (1564), otwarcie 	<ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w czasie rozłam kalwinów i arian (1562-1565) - identyfikuje postacie: Piotra z Goniądza, Jakuba Wujka 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia tolerancję wyznaniową w Polsce w odniesieniu do sytuacji w Europie

	<ul style="list-style-type: none"> • Czasy kontrreformacji • Unia brzeska 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia wyznania reformowane i mniejszości wyznaniowych w Rzeczypospolitej w XVI w. – wymienia działania Kościoła katolickiego podejmowane w Rzeczypospolitej w ramach kontrreformacji 	<p>(1570), unię brzeską (1596)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Fausta Socyna, Piotra Skargi – wskazuje na mapie zasięg wyznań reformowanych i mniejszości wyznaniowych w Rzeczypospolitej w XVI w. – omawia przebieg kształtowania się tolerancji religijnej w Rzeczypospolitej (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu)– wyjaśnia, dlaczego Rzeczpospolitą nazywano państwem bez stosów – charakteryzuje reakcję Kościoła katolickiego na postępy reformacji w Polsce 	<p>Akademii Wileńskiej (1579)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Jana Łaskiego Młodszeo, Stanisława Hozjusza – wyjaśnia, z jakich powodów ludność różnych narodowości oraz wyznań i religii osiedlała się w Rzeczypospolitej – przedstawia rozwój luteranizmu i kalwinizmu w Polsce– przedstawia zasady wiary, przekonania i działalność braci polskich – omawia konsekwencje unii brzeskiej 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jaki stosunek mieli polscy władcy do rozprzestrzeniania się wyznań reformowanych – przedstawia, w jakich okolicznościach zawarto unię brzeską – wyjaśnia, w jaki sposób ustrój Polski wpływał na rozwój reformacji 	
<p>Społeczeństwo i gospodarka Rzeczypospolitej w XVI w.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Społeczeństwo Rzeczypospolitej • Miasta i rzemiosło • Handel gdański • Folwarki i pańszczyzna 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>burmistrz, poddaństwo, folwark, pańszczyzna, gospodarka</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>cech, ława, partacz</i> – przedstawia sposób funkcjonowania miast w Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>ludzie luźni, trzeci ordynek</i> – lokalizuje w czasie: statut warcki (1423), przywilej 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>monopol propinacyjny</i> – wyjaśnia, kto i dlaczego pozostawał poza systemem 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia gospodarczą rolę Gdańska w XVI w. – ocenia polską specyfikę w

		<p><i>folwarczno-pańszczyźniana</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje strukturę społeczną Rzeczypospolitej - przedstawia cechy charakterystyczne gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej w Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia rozwój rzemiosła i handlu w Rzeczypospolitej w XVI w. - wyjaśnia, jak ukształtowała się wyjątkowa pozycja gospodarcza Gdańska w Rzeczypospolitej (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu) 	<p>piotrkowski (1496), wprowadzenie minimalnego wymiaru pańszczyzny (1520)</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia rozwój miast w Rzeczypospolitej szlacheckiej - przedstawia przyczyny rozwoju gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej w Rzeczypospolitej - wyjaśnia, w jaki sposób szlachta tworzyła folwarki - przedstawia sposób funkcjonowania folwarku szlacheckiego 	<p>stanowym w Rzeczypospolitej</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, dlaczego miasta w Rzeczypospolitej miały słabszą pozycję niż ośrodki miejskie na zachodzie Europy - omawia rolę Gdańska w gospodarce Rzeczypospolitej w XVI w. 	<p>zakresie struktury społecznej i modelu życia gospodarczego (gospodarka folwarczno-pańszczyźniana) na tle europejskim</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia położenie chłopów w gospodarce folwarczno-pańszczyźnianej
<p>Rzeczpospolita Obojga Narodów</p>	<ul style="list-style-type: none"> • W czasach unii personalnej • Unia lubelska • Rzeczpospolita po unii lubelskiej • Wieloetniczna Rzeczpospolita • Pierwsze bezkrólewie • Przebieg pierwszej elekcji 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>unia realna, wolna elekcja, Artykuły henrykowskie, pacta conventa</i> - lokalizuje w czasie unię lubelską (1569), pierwszą wolną elekcję (1573) - identyfikuje postacie: Zygmunta 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>bojarzy, polonizacja, sejm konwokacyjny, elekcja viritim, sejm elekcyjny, sejm koronacyjny, detronizacja</i> - lokalizuje w czasie koronację i ucieczkę Henryka Walezego (1574) 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>interrex</i> - lokalizuje w czasie śmierć Zygmunta Augusta (1572) - identyfikuje postacie: Mikołaja „Czarnego” Radziwiłła, Jakuba Uchańskiego 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>konfederacja kapturowa, sejmik kapturowy, sąd kapturowy</i> - omawia sytuację etniczną i wyznaniową w Rzeczypospolitej Obojga Narodów - omawia sytuację w Rzeczypospolitej w 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia skutki unii lubelskiej - ocenia geopolityczną sytuację Rzeczypospolitej Obojga Narodów po śmierci Zygmunta Augusta -

	<ul style="list-style-type: none"> • Artykuły henrykowskie i <i>pacta conventa</i> • Krótkie panowanie Henryka Walezego 	<p>Augusta, Henryka Walezjusza</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia postanowienia unii lubelskiej - przedstawia przebieg, okoliczności i skutki jednoczenia Korony Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Litewskiego (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu) - wymienia postanowienia Artykułów henrykowskich 	<ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postać Anny Jagiellonki - wskazuje na mapie terytoria wcielone do Korony w 1569 r., Rzeczpospolitą Obojga Narodów, terytoria wspólne dla Korony i Litwy - przedstawia osiągnięcia Zygmunta Augusta - omawia przebieg sejmu lubelskiego w 1569 r. - opisuje terytorium Rzeczypospolitej Obojga Narodów - wyjaśnia, na czym polegała polonizacja szlachty litewskiej i jakie były tego skutki - opisuje przebieg pierwszej wolnej elekcji - wymienia etapy wyboru króla podczas wolnej elekcji - wyjaśnia, jakie znaczenie ustrojowe miały Artykuły henrykowskie 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia relacje polsko-litewskie w czasach unii personalnej - wyjaśnia, dlaczego Zygmunt August dążył do unii realnej z Litwą - przedstawia stosunek litewskiej szlachty i magnaterii do unii realnej - omawia strukturę administracyjną Rzeczypospolitej Obojga Narodów - wymienia kandydatów do korony polskiej w 1573 r. - opisuje panowanie Henryka Walezego 	okresie pierwszego bezkrólewia	ocenia panowanie Henryka Walezego w państwie polsko-litewskim
Rozdział III. Europa w XVII w.						

<p>Nowe potęgi europejskie w XVII wieku</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zmiana układu sił nad Bałtykiem • Budowa imperium moskiewskiego • Kres ekspansji tureckiej 	<p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Wiedniem (1683)</p> <p>– identyfikuje postacie: Iwana IV Groźnego, Jana Sobieskiego</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>Liga Święta, Wielka Smuta</i></p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Lepanto (1571), pokój w Karłowicach (1699) i jego postanowienia</p> <p>– identyfikuje postacie: Michała Romanowa, Gustawa II Adolfa, Sulejmana Wspaniałego</p> <p>– omawia okoliczności zahamowania ekspansji tureckiej w Europie w XVII w.</p>	<p>– lokalizuje w czasie: bitwę pod Mohaczem (1526), zniesienie zależności lennej Prus Książęcych (1657), zawarcie Ligi Świętej (1684)– identyfikuje postacie Ludwika II Jagiellończyka, Karola X Gustawa, Fryderyka Wilhelma, Kary Mustafy</p> <p>– wyjaśnia, co spowodowało, że Szwecja i Prusy stały się liczącą potęgą w rejonie Bałtyku</p> <p>– przedstawia przyczyny zakończenia tureckiej ekspansji w Europie</p>	<p>– omawia proces budowania w rejonie Bałtyku potęgi Szwecji i Prus w XVII w. (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tych procesów)– rozstrzyga, czy szwedzkie dążenia do uczynienia Bałtyku wewnętrznym morzem były bliskie realizacji w XVII w.</p>	
<p>Absolutyzm we Francji</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Początki rządów Burbonów • Francja kardynała Richelieu • Pierwszy minister Mazarin • Rządy Ludwika XIV • Colbert i merkantylizm • Francuska polityka zagraniczna 	<p>– stosuje pojęcia: <i>Stany Generalne, absolutyzm</i></p> <p>– lokalizuje w czasie rządu osobiste Ludwika XIV (1661–1715)</p> <p>– identyfikuje postacie: Armanda de Richelieu, Ludwika XIV</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>intendent, merkantylizm</i></p> <p>– lokalizuje w czasie reformy kardynała Armanda de Richelieu (1624–1642)</p> <p>– identyfikuje postacie: Julesa Mazarina, Jeana-Baptiste’a Colberta</p> <p>– przedstawia osiągnięcia kardynała</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>fronda, szlachta urzędnicza, polityka reunionów</i></p> <p>– lokalizuje w czasie frondę (1648–1653), zniesienie Edyktu nantejskiego (1685)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni reuniony</p>	<p>– lokalizuje w czasie wojnę o sukcesję hiszpańską (1701–1714)</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób panowanie Henryka IV Burbona wpłynęło na pozycję Francji w Europie</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób społeczeństwo</p>	<p>– ocenia korzyści i zagrożenia, jakie dla państwa niosło skupienie władzy w rękach jednej osoby</p>

		<p>– wymienia uprawnienia Ludwika XIV jako władcy absolutnego</p>	<p>Armanda de Richelieu, Ludwika XIV – charakteryzuje działalność kardynała Armanda de Richelieu – charakteryzuje rządy osobiste Ludwika XIV – wyjaśnia, na czym polegała polityka merkantylizmu – wymienia działania, jakie podjął Jean-Baptiste Colbert w celu realizacji polityki merkantylizmu</p>	<p>– identyfikuje postacie Ludwika XIII, Anny Austriaczki – przedstawia, w jaki sposób doszło do powstania we Francji monarchii absolutystycznej – charakteryzuje ustrój Francji za czasów Ludwika XIV – charakteryzuje politykę zagraniczną Ludwika XIV</p>	<p>francuskie zareagowało na rządy absolutne – przedstawia cechy charakterystyczne sztuki za panowania Ludwika XIV – wyjaśnia, czym była tzw. polityka reunionów i jak się zakończyła dla Francji</p>	
<p>Wojna trzydziestoletnia</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rzesza Niemiecka przed wybuchem wojny • Wojna trzydziestoletnia • Pokój westfalski • Skutki wojny trzydziestoletniej 	<p>– lokalizuje w czasie wojnę trzydziestoletnią (1618–1648) – wskazuje na mapie państwa uczestniczące w wojnie trzydziestoletniej – przedstawia przyczyny i skutki wojny trzydziestoletniej (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu)</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>Unia Protestancka, Liga Katolicka, defenestracja praska</i> – lokalizuje w czasie: powstanie Unii Protestanckiej (1608), powstanie Ligi Katolickiej (1609), defenestrację praską (1618) – lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój westfalski (1648) i jego postanowienia – identyfikuje postać Gustawa II Adolfa</p>	<p>– lokalizuje w czasie etap wojny trzydziestoletniej: czeski (1618–1624) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Białą Górą (1620) – omawia sytuację w Rzeszy Niemieckiej przed wybuchem wojny trzydziestoletniej</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>edyktu restytucyjnego</i> – identyfikuje postacie: Rudolfa II Habsburga, Ferdynanda II Habsburga, Fryderyka V Wittelsbacha</p>	<p>– ocenia skutki wojny trzydziestoletniej – ocenia znaczenie wojny trzydziestoletniej dla dziejów krajów takich jak Niemcy i Czechy</p>

			- wymienia postanowienia pokoju westfalskiego			
Rewolucja angielska i monarchia parlamentarna	<ul style="list-style-type: none"> • Anglia na przełomie XVI i XVII w. • Rządy Stuartów • Wojna domowa w Anglii • Dyktatura Cromwella • Restauracja Stuartów • Monarchia parlamentarna 	<p>- stosuje pojęcie <i>monarchia parlamentarna</i></p> <p>- lokalizuje w czasie: wojnę domową w Anglii (1642-1648), ogłoszenie Deklaracji praw (1689)</p> <p>identyfikuje postać Olivera Cromwella</p> <p>- wyjaśnia, jaką rolę w przebiegu rewolucji odegrał Oliver Cromwell</p> <p>- przedstawia skutki rewolucji angielskiej (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu)</p>	<p>- stosuje pojęcia: <i>Armia Nowego Wzoru, Akt nawigacyjny, chwalebna rewolucja</i></p> <p>- lokalizuje w czasie: ścięcie Karola I (1649), ogłoszenie się Olivera Cromwella lordem protektorem (1653), wydanie Aktu nawigacyjnego (1651), chwalebna rewolucję (1688)</p> <p>- identyfikuje postacie: Karola I Stuarta, Wilhelma III Orańskiego</p> <p>- wymienia przyczyny rewolucji angielskiej</p> <p>- przedstawia najważniejsze etapy rewolucji w Anglii</p> <p>- wyjaśnia, na czym polegała chwalebna rewolucja</p> <p>- wymienia postanowienia Deklaracji praw</p>	<p>- stosuje pojęcia: <i>ogradzanie, gentry, torysi, wigowie</i></p> <p>- lokalizuje w czasie: obrady Krótkiego Parlamentu (1640), restaurację Stuartów (1660), powstanie Wielkiej Brytanii (1707)</p> <p>- identyfikuje postacie: Jakuba I Stuarta, Karola II Stuarta, Jakuba II Stuarta</p> <p>- przedstawia przemiany gospodarcze i społeczne w Anglii na początku XVI w.</p> <p>- przedstawia przebieg rewolucji angielskiej</p> <p>- charakteryzuje dyktaturę Olivera Cromwella</p> <p>- omawia okoliczności, w jakich doszło do restauracji Stuartów</p>	<p>- stosuje pojęcia: <i>diggerzy, lewellerzy</i></p> <p>- lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Naseby (1645), atak wojsk Cromwella na Irlandię (1649) i Szkocję (1650)</p> <p>- identyfikuje postać Anny Stuart</p> <p>- omawia napięcia religijne i polityczne w Anglii w przededniu rewolucji</p> <p>- charakteryzuje rolę parlamentu w rewolucji angielskiej</p> <p>- wyjaśnia, jakie były cele diggerów, a jakie lewellerów</p>	- ocenia znaczenie rewolucji angielskiej

Kultura Europy w XVII wieku	<ul style="list-style-type: none"> • Barok • Barok w malarstwie i rzeźbie • Architektura doby baroku • Malarstwo barokowe • Sztuka w krajach protestanckich • Literatura, muzyka i teatr • Nauka w XVII wieku 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>barok</i> – lokalizuje w czasie barok w Europie (od końca XVI do początku XVIII w.) – identyfikuje postacie: Galileusza, Izaaka Newtona – wymienia cechy charakterystyczne sztuki baroku 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>empiryzm, racjonalizm</i> – identyfikuje postacie: Giovanniego Lorenza Berniniego, Petera Paula Rubensa, Rembrandta van Rijn, Moliera, Jana Sebastiana Bacha, Francisa Bacona, Kartezjusza – wyjaśnia, w jaki sposób sztuka baroku miała wpływać na umacnianie uczuć religijnych katolików – przedstawia cechy charakterystyczne malarstwa i rzeźby z okresu baroku 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>malarstwo iluzjonistyczne, rokoko</i> – identyfikuje postacie: Caravaggia, Diega Velázquez, Jana Vermeera, Johannesa Keplera, Jeana de la Fontaine'a, Antonia Vivaldiego – wyjaśnia, dlaczego barok nazywano epoką przeciwieństw – charakteryzuje osiągnięcia nauki w okresie baroku – omawia myśl filozoficzną epoki baroku 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Artemisi Gentileschi, Fransa Halsa, Judith Leyster, Pedra Calderona de la Barca, Lopego de Vega, Jerzego Fryderyka Haendla, Claudia Monteverdiego – wyjaśnia, dlaczego sztuka w XVII w. rozwijała się odmiennie w krajach katolickich i protestanckich – przedstawia osiągnięcia literatury muzyki i teatru w okresie baroku 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ kultury baroku na mentalność XVII-wiecznych Europejczyków
Rozdział IV. Od potęgi do klęsk Rzeczypospolitej						
Rzeczpospolita na przełomie XVI i XVII wieku	<ul style="list-style-type: none"> • Podwójna elekcja • Konflikt Batorego z Gdańskiem • Reformy wewnętrzne Stefana Batorego • Wojna z Moskwą • Król i kanclerz • Trzecie bezkrólewie i podwójna elekcja 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie wojnę Stefana Batorego z Rosją (1579–1582) – identyfikuje postacie: Stefana Batorego, Zygmunta III Wazy – omawia przyczyny i skutki wojny Stefana Batorego z Rosją 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>piechota wybraniecka</i> – lokalizuje w czasie elekcję Anny Jagiellonki i Stefana Batorego (1575), rozejm w Jamie Zapolskim (1582), elekcję Zygmunta III Wazy (1587), rokosz Zebrzydowskiego (1606–1608)– 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>banicja, regaliści, popularyści</i> – lokalizuje w czasie: konflikt Stefana Batorego z Gdańskiem (1576–1577), bitwę pod Guzowem (1607) – lokalizuje w czasie i przestrzeni: 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie: powstanie Trybunału Koronnego (1578), bitwę pod Byczyną (1588) – identyfikuje postacie: Maksymiliana II, Maksymiliana III, Karola IX Sudermańskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia panowanie Stefana Batorego

	<ul style="list-style-type: none"> • Początki panowania Zygmunta III Wazy • Rokosz Zebrzydowskiego • Długie panowanie Zygmunta III Wazy 	<p>– wymienia cele polityki zagranicznej Zygmunta III Wazy</p>	<p>identyfikuje postacie Anny Jagiellonki, Jana Zamojskiego, Mikołaja Zebrzydowskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia osiągnięcia Stefana Batorego – charakteryzuje reformy wewnętrzne przeprowadzone przez Stefana Batorego – wyjaśnia, jaką rolę za panowania Stefana Batorego i Zygmunta III Wazy odgrywał w państwie Jan Zamojski – przedstawia osiągnięcia Zygmunta III Wazy – przedstawia konflikt Zygmunta III Wazy ze szlachtą (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu) 	<p>zdobycie Połocka (1579), zdobycie Wielkich Łuków (1580), zajęcie Pskowa (1581)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać Samuela Zborowskiego – przedstawia przebieg drugiej wolnej elekcji – omawia przyczyny i skutki konfliktu Stefana Batorego z Gdańskiem – omawia przebieg wojny Rzeczypospolitej z Moskwą za rządów Stefana Batorego–wymienia atuty kandydatury Zygmunta Wazy do tronu polskiego – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki rokoszu Zebrzydowskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje przyczyny powstania opozycji wewnętrznej przeciwko Batoremu – wyjaśnia, dlaczego polityka Zygmunta III Wazy budziła niezadowolenie szlachty 	
Wojny na wschodzie	<ul style="list-style-type: none"> • Wielka Smuta • Czas dymitriad • Wojna Rzeczypospolitej z Moskwą • Wojna o Smoleńsk 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>dymitriady</i> – lokalizuje w czasie: I dymitriadę (1604–1606), powstanie 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>Kozacy, rejestr kozacki</i> – lokalizuje w czasie wojnę z Moskwą (1609–1619) 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>patriarchat, Wielka Smuta</i> – lokalizuje w czasie Wielką Smutę (1598–1613), rządy 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>lisowczy</i> – lokalizuje w czasie ugodę w Żwańcu (1653) 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia skutki wojen Rzeczypospolitej z Moskwą na początku XVII w.

	<ul style="list-style-type: none"> • Kozacy • Wybuch powstania Chmielnickiego • Od Zbaraża do Batoha • Moskwa w konflikcie kozackim 	<p>Chmielnickiego (1648–1658)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Kłuszynem (1610)</p> <p>– identyfikuje postacie: Zygmunta III Wazy, Władysława Wazy, Jana Kazimierza Wazy, Bohdana Chmielnickiego</p> <p>– wymienia przyczyny dymitriad</p> <p>– przedstawia skutki wojen Rzeczypospolitej z Rosją w pierwszej połowie XVII w.</p> <p>– wymienia przyczyny powstań kozackich na Ukrainie w tym powstania Chmielnickiego</p>	<p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: rozejm w Dywilinie (1619) i jego postanowienia, oblężenie Smoleńska (1633–1634), pokój w Polanowie (1634) i jego postanowienia, bitwy pod Żółtymi Wodami (1648), bitwę pod Korsuniem (1648), bitwę pod Piławcami (1648), ugodę w Perejaślawiu (1654), unię w Hadziaczu (1658), pokój Grzymułtowskiego (1686) i jego postanowienia</p> <p>– identyfikuje postacie: Dymitra Samozwańca, Stanisława Żółkiewskiego, Michała Romanowa, Jeremiego Wiśniowieckiego</p> <p>– opisuje przebieg i skutki wojny Rzeczypospolitej z Rosją w latach 1609–1619</p> <p>– omawia przebieg i skutki wojny o Smoleńsk</p>	<p>Polaków w Moskwie (1610–1612), ugodę zborowską (1649),</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: oblężenie Zbaraża (1649), bitwę pod Beresteczkiem (1651), bitwę pod Białą Cerkwią (1651), bitwę pod Batohem (1652), bitwy pod Połonką i Cudnowem (1660), rozejm w Andruszowie (1667)</p> <p>– identyfikuje postacie Borysa Godunowa, Jerzego Mniszcha, Maryny Mniszchówny, Wasyla Szujskiego, Iwana Wyhowskiego–</p> <p>przedstawia przebieg i skutki dymitriad</p> <p>– wymienia cele polityki wschodniej państwa polskoliteńskiego za rządów Zygmunta III Wazy i Władysława IV</p>	<p>– identyfikuje postacie: Fiodora I, Dymitra</p> <p>– wyjaśnia, jak doszło do Wielkiej Smuty w Rosji</p> <p>– omawia zmiany granic Rzeczypospolitej Obojga Narodów w wyniku jej wojen z Rosją w XVII w.</p>	<p>– ocenia politykę zagraniczną Zygmunta III Wazy</p> <p>– ocenia skutki wojen Rzeczypospolitej z Moskwą w XVII w.</p> <p>– ocenia politykę Rzeczypospolitej wobec Kozaków</p> <p>– ocenia wpływ powstania Chmielnickiego na sytuację państwa polskoliteńskiego</p>
--	---	--	---	--	---	--

			<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia przyczyny powstania Chmielnickiego - wyjaśnia, jakie były postanowienia i skutki ugody w Perejasławiu - wymienia postanowienia unii w Hadziaczu i jej konsekwencje - charakteryzuje specyfikę ludności kozackiej zamieszkującej Kresy Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia przebieg powstania Chmielnickiego - wymienia postanowienia ugody zborowskiej i jej konsekwencje - omawia przebieg i skutki wojny z Rosją o Ukrainę 		
Wojny ze Szwecją i kryzys Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> • Wojna o Inflanty • Wojna o ujście Wisły • Przyczyny potopu szwedzkiego • Potop szwedzki • Wojna wyzwoleńcza ze Szwecją • Klęska Szwecji • Zniszczenia wojenne i kryzys gospodarczy • Zmiany ustrojowe i wyznaniowe 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>husaria, oligarchia magnacka, liberum veto</i> - lokalizuje w czasie pierwsze zastosowanie <i>liberum veto</i> (1652), potop szwedzki (1655-1660) - lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Kircholmem (1605), bitwę pod Oliwą (1627) - identyfikuje postacie: Zygmunta III 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>wojna podjazdowa, ksenofobia</i> - lokalizuje w czasie wojnę o ujście Wisły (1626-1629), bitwę pod Trzcianą (1629), pokój w Oliwie (1660), abdykację Jana Kazimierza (1668) - lokalizuje w czasie i przestrzeni: rozejm w Starym Targu (1629) rozejm w Sztumskiej Wsi (1635), obronę Jasnej Góry (1655), bitwę pod Warką (1656) 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>regaliści, popularyści, śluby lwowskie</i> - lokalizuje w czasie: unię polsko-szwedzką (1592-1599), bitwę pod Guzowem (1607), kapitulację pod Ujściem (1655), ugodę w Kiejdanach (1655), traktat w Radnot (1656), śluby lwowskie (1656), traktaty welawsko-bydgoskie (1657), rokosz 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>elekcja vivente rege</i> - lokalizuje w czasie: wypędzenie arian (1658), bitwę pod Mątwami (1666) - identyfikuje postacie: Bogusława Radziwiłła, Jerzego II Rakoczego - przedstawia sytuację wyznaniową w Rzeczypospolitej w połowie XVII w. - charakteryzuje przyczyny kryzysu wewnętrznego oraz 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia zaangażowanie Rzeczypospolitej w wojny ze Szwecją za panowania Zygmunta III Wazy i Jana Kazimierza - ocenia postawę magnatów polskich wobec wojny ze Szwecją - ocenia konsekwencje

	<ul style="list-style-type: none"> • Plany reform Jana Kazimierza i rokosz Lubomirskiego 	<p>Wazy, Jana Kazimierza Wazy</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, jaką rolę w prowadzeniu kampanii wojennych odgrywała husaria - wymienia przyczyny i skutki konfliktów polsko-szwedzkich w pierwszej połowie XVII w. - wymienia przyczyny potopu szwedzkiego - opisuje zniszczenia Rzeczypospolitej po potopie szwedzkim 	<ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie: Jana Karola Chodkiewicza, Gustawa II Adolfa, Karola X Gustawa, Stefana Czarnieckiego, Władysława Sicińskiego - wymienia przyczyny wybuchu wojny polsko-szwedzkiej o Inflanty - przedstawia osiągnięcia Jana Kazimierza - wyjaśnia, dlaczego oblężenie Jasnej Góry stało się momentem przełomowym w przebiegu wojny ze Szwedami - omawia taktykę, jaką zastosowali Polacy w walce ze Szwedami - przedstawia postanowienia pokoju w Oliwie - wyjaśnia, jakie znaczenie dla funkcjonowania parlamentaryzmu polskiego miało <i>liberum veto</i> 	<p>Lubomirskiego (1665)</p> <ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Kokenhausen (1601), bitwę pod Białym Kamieniem (1604), - identyfikuje postacie: Stanisława Koniecpolskiego, Arenda Dickmanna, Janusza Radziwiłła, Hieronima Radziejowskiego, Augustyna Kordeckiego, Marii Ludwiki Gonazgi, Jerzego Sebastiana Lubomirskiego - omawia przebieg wojny Rzeczypospolitej ze Szwecją o Inflanty - opisuje przebieg wojny polsko-szwedzkiej o ujście Wisły - przedstawia przebieg potopu szwedzkiego - przedstawia okoliczności zawarcia traktatu w 	<p>załamania gospodarczego Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII w.</p>	<p>polityczne, społeczne i gospodarcze wojen Rzeczypospolitej w XVII w.</p>
--	---	--	--	---	--	---

				Radnot i jego postanowienia – wymienia postanowienia traktatów welawsko-bydgoskich i wyjaśnia ich konsekwencje dla Rzeczypospolitej – przedstawia plan reform wewnętrznych proponowany przez Jana Kazimierza – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki rokoszu Lubomirskiego		
Wojny z imperium osmańskim	<ul style="list-style-type: none"> • Przyczyny wojen z Turcją • Wojna o Mołdawię • Michał Korybut Wiśniowiecki i utrata Podola • Elekcja Jana III Sobieskiego i walki z Turcją • Wyprawa wiedeńska • Koniec wojen z Turcją 	<p>– stosuje pojęcie <i>przedmurze chrześcijaństwa</i></p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Cecorą (1620), bitwę pod Chocimiem (1621), bitwę pod Wiedniem (1683)</p> <p>– identyfikuje postać Jana III Sobieskiego</p> <p>– wymienia przyczyny wojen polsko-tureckich</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>jasyr</i>– lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Buczaczu (1772) i jego postanowienia, bitwę pod Chocimiem (1673), powstanie Ligi Świętej (1684), pokój w Karłowicach (1699) i jego postanowienia</p> <p>– identyfikuje postacie: Stanisława Żółkiewskiego, Jana Karola Chodkiewicza, Michała Korybuta</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>malkontenci</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: pokój hetmański (1621), pokój wieczysty (1624)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Ochmatowem (1644), bitwę pod Podhajcami (1667), kapitulację Kamieńca Podolskiego (1672),</p>	<p>– lokalizuje w czasie wyprawę lisowczyków pod Wiedeń (1619), traktat w Jaworowie (1675), rozejm w Żurawnie (1676)</p> <p>– identyfikuje postać Piotra Doroszenki</p> <p>– wymienia postanowienia rozejmu w Żurawnie</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę w polityce Jana III Sobieskiego miała współpraca z Francją</p>	<p>– ocenia skutki konfliktów Rzeczypospolitej z Turcją w I połowie XVII w.</p> <p>– ocenia znaczenie bitwy pod Wiedniem dla losów Rzeczypospolitej Obojga Narodów i Europy</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, dlaczego Rzeczpospolitą nazywano przedmurzem chrześcijaństwa - omawia przyczyny, przebieg i skutki wyprawy wiedeńskiej Jana III Sobieskiego 	<ul style="list-style-type: none"> Wiśniowieckiego- przedstawia przebieg i skutki wojny polsko-tureckiej w latach 1620-1624 - przedstawia osiągnięcia Jana III Sobieskiego - przedstawia rolę Jana Sobieskiego w wojnach polsko-tureckich - wymienia postanowienia pokoju w Buczaczu - przedstawia międzynarodowe znaczenie Rzeczypospolitej jako przedmurza chrześcijaństwa - przedstawia postanowienia pokoju w Karłowicach 	<ul style="list-style-type: none"> bitwę pod Parkanami (1683) - identyfikuje postać Marii Kazimiery d'Arquien - wskazuje na mapie Chanat Krymski - wyjaśnia, jaki wpływ na stosunki polsko-tureckie miała militarna aktywność Tatarów i Kozaków - wyjaśnia, jak doszło do wojny z Turcją w latach 60. XVII w. i omawia jej przebieg - omawia okoliczności elekcji Jana III Sobieskiego - charakteryzuje zmiany granic Rzeczypospolitej Obojga Narodów w wyniku wojen z Turcją w XVII w. - wyjaśnia, dlaczego Rzeczpospolita zaangażowała się w działalność Ligi Świętej - przedstawia znaczenie pokoju w Karłowicach dla 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia, jak zmieniły się założenia polityki zagranicznej Jana III Sobieskiego 	
--	--	--	---	---	--	--

				Rzeczypospolitej i Europy		
Barok i sarmatyzm w Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> • Początek baroku w Rzeczypospolitej • Sztuka barokowa • Literatura polskiego baroku • Nauka i oświata • Sarmatyzm 	<p>– stosuje pojęcia: <i>złota wolność, sarmatyzm</i></p> <p>– lokalizuje w czasie barok w Polsce (od końca XVI do połowy XVIII w.) i sarmatyzm (XVII w.)</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne kultury sarmatyzmu</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego sarmatyzm stał się ideologią szlachty polskiej</p>	<p>identyfikuje postacie: Jana Andrzeja Morsztyna, Jana Chryzostoma Paska</p> <p>– przedstawia cechy charakterystyczne dla architektury, sztuki i literatury baroku w Polsce</p> <p>– określa wpływ Kościoła katolickiego na szkolnictwo w Rzeczypospolitej w dobie baroku</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>kalwaria, orientalizacja, makaronizm</i>–</p> <p>lokalizuje w czasie przyjęcie uchwał soboru trydenckiego przez polski Kościół (1577)</p> <p>– identyfikuje postacie: Tylmana z Gameren, Jana Heweliusza</p> <p>– omawia okoliczności upowszechnienia się kultury baroku w Rzeczypospolitej</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób przywiązanie do katolicyzmu wpływało na rozwój sztuki baroku w Polsce</p>	<p>– lokalizuje w czasie przybycie jezuitów do Polski (1564)</p> <p>– identyfikuje postacie: Macieja Kazimierza Sarbiewskiego, Anny Stanisławskiej, Elżbiety Drużbackiej, Zbigniewa Morsztyna, Wacława Potockiego, Kaspra Niesieckiego, Jana Brożka, Elżbiety Koopman, Stanisława Lubienieckiego</p> <p>– omawia rozwój nauki i oświaty w Rzeczypospolitej w XVII w.</p>	<p>– ocenia wpływ sarmatyzmu na mentalność i życie codzienne szlachty polskiej</p>
Rozdział V. Epoka oświecenia i rewolucji						
Przemiany gospodarcze i społeczne w XVIII wieku	<ul style="list-style-type: none"> • Eksplozja demograficzna • Rewolucja przemysłowa w Wielkiej Brytanii • Maszyna parowa 	<p>– stosuje pojęcia: <i>eksplozja demograficzna, rewolucja przemysłowa, fabryka, urbanizacja</i></p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>ogradzanie, płodozmian, rewolucja agrarna, liberalizm gospodarczy</i></p> <p>– lokalizuje w czasie opatentowanie</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>arystokracja pieniądza, kameralizm, fizjokratyzm, leseferyzm</i></p>	<p>– lokalizuje w czasie opatentowanie tzw. latającego czółenka (1733)</p>	<p>– ocenia skutki społeczne rewolucji przemysłowej w XVIII w.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Skutki rewolucji przemysłowej • Nowe idee ekonomiczne 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia przyczyny eksplozji demograficznej w XVIII w. - przedstawia skutki rewolucji przemysłowej 	<p>maszyny parowej przez Jamesa Watta (1769)</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie: Jamesa Watta, Adama Smitha - wyjaśnia, dlaczego doszło do rewolucji przemysłowej - wyjaśnia, jakie korzyści i zagrożenia wiązały się z mechanizacją produkcji - omawia wpływ zastosowania maszyny parowej na rozwój przemysłu w Wielkiej Brytanii 	<ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w czasie skonstruowanie mechanicznej przędzarki (1764) - identyfikuje postać François Quesnaya - przedstawia skutki społeczne przemian gospodarczych w Wielkiej Brytanii w XVIII w. - omawia zmiany w sposobach produkcji włókienniczej - wyjaśnia, dlaczego rewolucja przemysłowa rozpoczęła się w Wielkiej Brytanii - omawia nowe idee ekonomiczne, które pojawiły się w XVIII w. 	<ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie: Johna Kaya, Jamesa Hargreavesa - omawia przemiany gospodarcze w Wielkiej Brytanii w XVIII w. 	
Oświecenie	<ul style="list-style-type: none"> • Geneza oświecenia • Główne idee oświeceniowe • Nauka i szkolnictwo • Literatura piękna i prasa • Literatura polityczna • Sztuka czasów oświecenia 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>oświecenie, absolutyzm oświecony, trójpodział władzy</i> - identyfikuje postać Karola Monteskiusza - lokalizuje w czasie oświecenie w Europie - wyjaśnia, jaką rolę odgrywała edukacja w okresie oświecenia 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>racjonalizm, empiryzm, umowa społeczna, klasycyzm</i> - identyfikuje postacie: Benjamina Franklina, Johna Locke'a, Woltera, Wolfganga Amadeusza Mozarta 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>deizm, ateizm, prawa naturalne</i> - identyfikuje postacie: Alessandra Volty, Jamesa Cooka, Denisa Diderota, Andersa Celsjusza - przedstawia genezę oświecenia 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>sentymentalizm</i> - identyfikuje postacie: Karola Linneusza, Daniela Defoe, Jacques'a i Josepha Montgolfier, Gabriela Fahrenheita, Jacques'a-Louisa Davida, Marie 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia skutki zmian wprowadzonych w okresie oświecenia dla dalszego rozwoju nauki i kultury

		<p>– wymienia cechy charakterystyczne sztuki czasów oświecenia</p>	<p>– charakteryzuje główne idee oświeceniowe</p> <p>– wymienia formy upowszechniania kultury oświeceniowej</p> <p>– charakteryzuje poglądy polityczne filozofów i myślicieli oświecenia</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę w państwie miał odgrywać władca oświecony</p>	<p>– wyjaśnia, jakie cele miała realizować literatura oświecenia</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie miał rozwój prasy w epoce oświecenia</p> <p>– przedstawia założenia, jakie względem <i>Wielkiej encyklopedii francuskiej</i> mieli jej twórcy</p> <p>– przedstawia, jakiego społeczeństwa oczekiwali oświeceniowi myśliciele</p>	<p>Geoffrin, Jonathana Swifta</p> <p>– przedstawia osiągnięcia naukowe epoki oświecenia</p>	
<p>Powstanie Stanów Zjednoczonych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kolonie brytyjskie w Nowym Świecie • Konflikt z władzami brytyjskimi • Wojna o niepodległość • Konstytucja Stanów Zjednoczonych 	<p>– stosuje pojęcia: <i>państwo federacyjne, Kongres, Izba reprezentantów, Senat</i></p> <p>– lokalizuje w czasie ogłoszenie Deklaracji niepodległości (4 VII 1776), przyjęcie konstytucji Stanów Zjednoczonych (1787)</p> <p>– identyfikuje postać Jerzego Waszyngtona</p> <p>– wymienia przyczyny konfliktu</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>Karta Praw, republikanie, demokraci, cenzus majątkowy</i></p> <p>– lokalizuje w czasie „bostońskie picie herbaty” (1773), wojnę o niepodległość USA (1775–1783)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Yorktown (1781)</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>ustawa stemplowa</i></p> <p>– lokalizuje w czasie wprowadzenie ustawy stemplowej (1765)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Saratogą (1777), pokój w Wersalu (1783)</p> <p>– identyfikuje postać Thomasa Jeffersona</p>	<p>– lokalizuje w czasie I Kongres Kontynentalny (1774), wybór I prezydenta USA (1787)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Lexington (1775)</p> <p>– identyfikuje postać Thomasa Paine’a</p> <p>– przedstawia, jak były zorganizowane kolonie angielskie w Ameryce Północnej</p>	<p>– ocenia, jaką rolę w toczonych działaniach odegrało ogłoszenie Deklaracji niepodległości</p> <p>– ocenia znaczenie rewolucji amerykańskiej z perspektywy politycznej,</p>

		<p>mieszkańców kolonii z władzami brytyjskimi- przedstawia założenia Deklaracji niepodległości</p> <p>- wymienia instytucje charakterystyczne dla ustroju Stanów Zjednoczonych</p>	<p>- identyfikuje postacie: Kazimierza Pułaskiego, Tadeusza Kościuszki kolonistów przeciwko władzom metropolii</p> <p>- przedstawia rozwiązania ustrojowe przyjęte w konstytucji Stanów Zjednoczonych</p> <p>- omawia rolę Polaków w wojnie o niepodległość Stanów Zjednoczonych</p>	<p>- wyjaśnia, dlaczego wydarzenia w Bostonie stały się impulsem do otwartego buntu</p> <p>- omawia przebieg wojny o niepodległość Stanów Zjednoczonych</p> <p>- omawia założenia Karty Praw- wymienia kompetencje prezydenta określone w konstytucji Stanów Zjednoczonych</p> <p>- wyjaśnia, na czym polegał system dwupartyjny w USA</p>	<p>- wyjaśnia, jaką rolę w konflikcie między kolonistami a metropolią odgrywały Kongresy Kontynentalne</p>	<p>gospodarczej i społecznej</p>
Rewolucja francuska	<ul style="list-style-type: none"> • Francja za Ludwika XVI • Zwołanie Stanów Generalnych • Wybuch rewolucji • Zmiana ustroju Francji 	<p>- stosuje pojęcia: <i>Deklaracja praw człowieka i obywatela, monarchia konstytucyjna</i></p> <p>- lokalizuje w czasie: szturm na Bastylię (14 VII 1789), uchwalenie Deklaracji praw człowieka i obywatela (VIII 1789)</p> <p>- identyfikuje postać Ludwika XVI</p>	<p>- stosuje pojęcia: <i>Stany Generalne, burżuazja, Zgromadzenie Narodowe, jakobini, kordelierzy</i></p> <p>- lokalizuje w czasie ogłoszenie się przedstawicieli stanu trzeciego Zgromadzeniem Narodowym (VI 1789)</p>	<p>- stosuje pojęcia: <i>Zgromadzenie Konstytucyjne (konstyтуanta), Gwardia Narodowa, wielka trwoga, Zgromadzenie Prawodawcze (legislatywa)</i></p> <p>- lokalizuje w czasie: otwarcie Stanów Generalnych (V 1789), powstanie</p>	<p>- stosuje pojęcie <i>sankiuloci</i></p> <p>- lokalizuje w czasie marsz na Wersal (X 1789)</p> <p>- charakteryzuje sytuację wewnętrzną i zewnętrzną Francji za panowania Ludwika XVI</p> <p>- wyjaśnia, w jakich okolicznościach</p>	<p>- ocenia stosunek Ludwika XVI do wydarzeń rewolucyjnych</p>

		<p>- wymienia przyczyny wybuchu rewolucji francuskiej</p> <p>- wymienia najważniejsze postanowienia Deklaracji praw człowieka i obywatela</p>	<p>- identyfikuje postacie: Marii Antoniny, Maximiliena Robespierre'a, Georges'a Dantona</p> <p>- omawia strukturę francuskiego społeczeństwa stanowego</p> <p>- przedstawia wydarzenia związane z wybuchem rewolucji we Francji</p> <p>- wymienia pierwsze reformy konstytuanty</p>	<p>Zgromadzenia Konstytucyjnego/konstytuanty (VII 1789), ogłoszenia pierwszej konstytucji francuskiej (IX 1791)</p> <p>- identyfikuje postacie Emmanuela-Josepha Sieyès'a, Josepha Marie de La Fayette'a, Jeana-Paula Marata</p> <p>- wymienia cele polityczne i społeczne stanu trzeciego</p> <p>- wyjaśnia, w jakich okolicznościach powołano Zgromadzenie Narodowe</p> <p>- przedstawia obozy polityczne ukształtowane w konstytuancie</p>	<p>zwołano Stany Generalne</p> <p>- przedstawia zmiany ustrojowe i społeczne, jakie wprowadziła konstytucja z 1791 r.</p>	
Republika Francuska	<ul style="list-style-type: none"> • Wojna z Austrią i Prusami • Upadek monarchii • Skutki egzekucji króla 	<p>- stosuje pojęcia: <i>dyktatura jakobinów, wielki terror, przewrót termidoriański</i></p> <p>- lokalizuje w czasie: dyktaturę jakobinów</p>	<p>- stosuje pojęcia: <i>Konwent Narodowy, Komitet Ocalenia Publicznego, Trybunał rewolucyjny, dyktoriał</i></p>	<p>- stosuje pojęcia: <i>żyrondyści, górale, „bagny”, powstanie w Wandei</i></p> <p>- lokalizuje w czasie: wybuch wojny</p>	<p>- lokalizuje w czasie i przestrzeni wybuch powstania w Wandei (1793)</p> <p>- przedstawia stosunek państw</p>	<p>- ocenia znaczenie rewolucji francuskiej z perspektywy politycznej,</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Dyktatura jakobinów • Przewrót termidoriański i dyktatoriat • Znaczenie rewolucji 	<p>(IV 1793–VII 1794), przewrót termidoriański (VII 1794) – identyfikuje postać Maximiliena Robespierre’a – przedstawia cechy charakterystyczne dyktatury jakobinów – przedstawia skutki rewolucji francuskiej</p>	<p>– lokalizuje w czasie: proklamowanie republiki we Francji (IX 1792), utworzenie Komitetu Ocalenia Publicznego (1793) – identyfikuje postać Georges’a Dantona – omawia okoliczności upadku monarchii we Francji – przedstawia rolę, jaką odgrywał Komitet Ocalenia Publicznego i Trybunał Rewolucyjny – wyjaśnia, jak doszło do przewrotu termidoriańskiego i jakie były jego konsekwencje</p>	<p>Francji z Austrią (IV 1792), egzekucję Ludwika XVI (I 1793), ogłoszenie konstytucji roku III (1795) – przedstawia przyczyny wojny rewolucyjnej Francji z Austrią i Prusami – omawia okoliczności, w jakich doszło do wprowadzenia dyktatury jakobinów</p>	<p> europejskich do rewolucji we Francji – przedstawia reakcję państw europejskich na egzekucję Ludwika XVI</p>	<p>gospodarczej i społecznej</p>
Od konsulatu do cesarstwa	<ul style="list-style-type: none"> • Rządy dyktatoriatu • Koniec I koalicji antyfrancuskiej • Przejęcie władzy przez Napoleona • Reformy Napoleona • Napoleon cesarzem Francuzów • Wojna z III koalicją 	<p>– stosuje pojęcie <i>Kodeks Napoleona</i> – lokalizuje w czasie: wydanie Kodeksu Napoleona (1804), koronację cesarską Napoleona (1804) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Austerlitz (1805) – identyfikuje postać Bonapartego</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>dyktatoriat, konsul, „bitwa trzech cesarzy”</i> – lokalizuje w czasie: rządy dyktatoriatu (1794–1799), rządy konsulatu (1799–1804), bitwę pod Trafalgarem (1805) – identyfikuje postacie: Franciszka II, Aleksandra I</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>konkordat, plebiscyt, republiki siostrzane, Związek Reński</i> – lokalizuje w czasie: pokój w Campo Formio (1797), bitwę pod piramidami (1798), zamach stanu 18 brumaire’a (1799), konkordat z papieżem (1801)</p>	<p>– lokalizuje w czasie: powstanie II koalicji antyfrancuskiej (1799), konstytucję roku VIII (1799), zawiązanie III koalicji antyfrancuskiej (1805) – wyjaśnia, jaką rolę odegrał Napoleon Bonaparte w okresie rządów dyktatoriatu – przedstawia okoliczności</p>	<p>– ocenia rolę i działalność Napoleona Bonapartego w okresie dyktatoriatu i konsulatu – ocenia, jaką rolę w koalicjach antynapoleońskich odegrała Wielka Brytania</p>

		<p>- wymienia reformy Napoleona Bonapartego</p> <p>- wyjaśnia, jakie znaczenie miało wprowadzenie Kodeksu Napoleona</p>	<p>- przedstawia osiągnięcia Napoleona Bonapartego</p> <p>- charakteryzuje rządy dyktatoratu i konsulatu</p> <p>- opisuje okoliczności objęcia władzy we Francji przez Napoleona (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu)</p> <p>- wyjaśnia, jakie znaczenie dla przebiegu wojny miała bitwa pod Austerlitz</p>	<p>- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Ulm (1805), pokój w Preszburgu (1805)</p> <p>- wskazuje na mapie państwa II i III koalicji antyfrancuskiej</p> <p>- przedstawia postanowienia pokoju z Campo Formio</p> <p>- przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wyprawy Napoleona do Egiptu</p> <p>- wymienia postanowienia pokoju w Preszburgu</p>	<p>zakończenia wojny Francji z I koalicją antyfrancuską</p> <p>- omawia przebieg wojny Francji z III koalicją antyfrancuską</p>	
<p>Szczyt potęgi i upadek Napoleona</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wojna z IV koalicją napoleońską • Przyczyny wojny z Rosją • Wyprawa na Moskwę • Upadek Napoleona • „Sto dni” Napoleona 	<p>- stosuje pojęcia <i>blokada kontynentalna, Wielka Armia</i></p> <p>- lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawę Napoleona na Moskwę (1812-1813)</p> <p>- identyfikuje postać Napoleona I</p> <p>- wyjaśnia, na czym polegała tzw. blokada</p>	<p>- stosuje pojęcia: <i>taktyka spalonej ziemi, „bitwa narodów”, „sto dni” Napoleona</i></p> <p>- lokalizuje w czasie: ogłoszenie blokady kontynentalnej (1806), abdykację Napoleona (1814), „sto dni” Napoleona (1815)</p> <p>- lokalizuje w czasie i przestrzeni: pokój w</p>	<p>- stosuje pojęcie „<i>druga wojna polska</i>”</p> <p>- lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwy pod Jeną i Auerstedt (1806), bitwy pod Ławą Pruską i Frydlandem (1807), bitwę pod Wagram (1809), zajęcie</p>	<p>- lokalizuje w czasie powstanie IV koalicji antyfrancuskiej (1806) i VII koalicji antyfrancuskiej (1815)</p> <p>- przedstawia przebieg wojny Francji z IV koalicją antyfrancuską</p> <p>- porównuje działania prowadzone przez</p>	<p>czenia, która z bitew stoczonych przez Napoleona w latach 1812-1815 najsilniej wpłynęła na losy Europy</p> <p>- ocenia znaczenie epoki napoleońskiej</p>

		kontynentalna i jakie miała przynieść skutki – wymienia przyczyny wojny Napoleona I z Rosją – wymienia konsekwencje klęski Napoleona I w 1814 r.	Tylży (1807), bitwę pod Lipskiem (1813), bitwę pod Waterloo (1815) – identyfikuje postacie: Aleksandra I, Michaiła Kutuzowa, Ludwika XVIII – wymienia postanowienia pokoju w Tylży – wyjaśnia, z czego wynikała potęga Wielkiej Armii – wyjaśnia, dlaczego Napoleon uchodzi za jednego z najwybitniejszych dowódców w historii – przedstawia konsekwencje bitwy pod Waterloo	Hiszpanii przez Napoleona (1808), bitwę pod Borodino (1812), bitwę nad Berezyną (1812) – identyfikuje postać Marii Ludwiki – wskazuje na mapie państwa IV koalicji antyfrancuskiej – przedstawia militarne osiągnięcia Napoleona I omawia przebieg wyprawy Napoleona I na Moskwę – przedstawia czynniki, które zadecydowały o klęsce wyprawy moskiewskiej – wyjaśnia, jakie znaczenie dla wyniku wojen napoleońskich miała bitwa pod Lipskiem	wojska Napoleona podczas walk z III, IV i V koalicją z działaniami prowadzonymi podczas wojny w Hiszpanii – wyjaśnia, dlaczego społeczeństwo francuskie poparło powrót Napoleona w 1815 r.	dla losów Francji i Europy
Rozdział VI. Kryzys i upadek Rzeczypospolitej						
Czasy saskie	<ul style="list-style-type: none"> Wzrost potęgi sąsiadów Rzeczypospolitej Początki panowania Augusta II Mocnego 	– stosuje pojęcia: <i>Sejm Niemy</i> , <i>Collegium Nobilium</i> – lokalizuje w czasie: obrady Sejmu Niemego (1717),	– stosuje pojęcia <i>państwo policyjne</i> , <i>Familia</i> – lokalizuje w czasie: wielką wojnę północną (1700–1721),	– stosuje pojęcie <i>republikanci</i> – lokalizuje w czasie: elekcję Augusta II Mocnego (1697), konfederację	– lokalizuje w czasie: bitwę pod Połtawą (1709), pokój w Nystad (1721)	– ocenia politykę władców Rosji, Prus i Austrii w okresie absolutyzmu

	<ul style="list-style-type: none"> • Wielka wojna północna • Sejm Niemy i jego znaczenie • Podwójna elekcja 1733 roku • Panowanie Augusta III • Dążenia reformatorskie 	<p>założenie Collegium Nobilium (1740)</p> <p>– identyfikuje postacie: Augusta II Mocnego, Stanisława Konarskiego, Piotra I Wielkiego, Katarzyny II, Fryderyka II Wielkiego</p> <p>– wymienia cele polityczne, jakie przyświecały Augustowi II Mocnemu</p> <p>– przedstawia postanowienia sejmu niemego</p>	<p>powstanie Królestwa Prus (1701), zawarcie traktatu Loewenwolda (1732)</p> <p>– identyfikuje postacie: Augusta III, Stanisława Leszczyńskiego, Fryderyka Wilhelma I, Marii Teresy, Józefa II</p> <p>– wyjaśnia, co skłoniło XVIII-wiecznych władców absolutnych do podjęcia reform w ich państwach</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Augusta II Mocnego</p> <p>– przedstawia sytuację wewnętrzną w Rzeczypospolitej w okresie wielkiej wojny północnej</p> <p>– omawia zjawisko ingerencji obcych mocarstw w wewnętrzne sprawy Rzeczypospolitej w pierwszej połowie XVIII w.</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał kryzys parlamentaryzmu polskiego za panowania Augusta III</p>	<p>warszawską i sandomierską (1704), pokój w Altranstädt (1706), konfederację tarnogrodzką (1715), podwójną elekcję (1733)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Połtawą (1709)</p> <p>– identyfikuje postać Fryderyka I Hohenzollerna</p> <p>– przedstawia osiągnięcia: Piotra I Wielkiego, Katarzyny II, Fryderyka Wilhelma I, Fryderyka II Wielkiego, Marii Teresy, Józefa II</p> <p>– omawia zaangażowanie Rzeczypospolitej w wielką wojnę północną</p> <p>– charakteryzuje panowanie Augusta III</p> <p>– przedstawia projekty reform społecznych i politycznych w I połowie XVIII w.</p>	<p>– identyfikuje postać Franciszka Ludwika Contiego</p> <p>– porównuje reformy wdrażane w Rosji, Prusach i Austrii</p> <p>– wyjaśnia, w jakich okolicznościach tron w Rzeczypospolitej objął August II Mocny oraz August III</p> <p>– charakteryzuje sposób sprawowania władzy przez obu królów z dynastii Wettinów</p>	<p>oświeconego-ocenia polityczne konsekwencje sejmu niemego</p> <p>– ocenia międzynarodowe położenie Rzeczypospolitej za rządów obu Sasów</p>
--	---	---	--	---	--	---

<p>Początki panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nowy układ sił • Ostatnia elekcja • Pierwsze reformy Stanisława Augusta Poniatowskiego • Sprawa dysydentów • Konfederacja barska • I rozbiór Rzeczypospolitej • Sejm rozbiorowy 	<p>– stosuje pojęcia: <i>prawa kardynalne, konfederacja barska, Komisja Edukacji Narodowej</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: elekcję Stanisława Augusta Poniatowskiego (1764), konfederację barską (1768–1772), ustanowienie Komisji Edukacji Narodowej (1773)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni I rozbiór Rzeczypospolitej (1772)</p> <p>– identyfikuje postacie: Stanisława Augusta Poniatowskiego, Katarzyny II</p> <p>– charakteryzuje reformy pierwszych lat panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego</p> <p>– wymienia prawa kardynalne</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>Familia, sejm skonfederowany, dysydenci, Rada Nieustająca</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: uchwalenie praw kardynalnych (1768), sejm rozbiorowy (1773–1775), powołanie Rady Nieustającej (1775)</p> <p>– identyfikuje postacie: Tadeusza Rejtana, Kazimierza Pułaskiego</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Stanisława Augusta Poniatowskiego</p> <p>– wymienia reformy sejmu konwokacyjnego przedstawia przyczyny, przebieg i skutki konfederacji barskiej</p> <p>– wymienia postanowienia sejmu porozbiorowego z lat 1773–1775</p> <p>– opisuje zmiany terytorialne, społeczne i gospodarcze, jakie przyniósł I rozbiór Rzeczypospolitej</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>konfederacja w Radomiu</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: konfederacje Toruniu, Słucku i Radomiu (1767), tzw. sejm repninowski (1767–1768)</p> <p>– identyfikuje postacie: Mikołaja Repnina, Michała Krasińskiego, Józefa Pułaskiego,</p> <p>– wyjaśnia, komu i dlaczego zależało na uchwaleniu tzw. praw kardynalnych</p> <p>– omawia okoliczności przeprowadzenia I rozbioru Rzeczypospolitej</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób problem dyzunitów wpłynął na sytuację polityczną w Rzeczypospolitej</p>	<p>– lokalizuje w czasie rzeź w Humaniu (1768)</p> <p>– omawia układ sił politycznych u schyłku panowania Augusta III</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Katarzyna II zdecydowała się osadzić na polskim tronie Stanisława Poniatowskiego</p>	<p>– ocenia reformy sejmu konwokacyjnego i pierwszych lat panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego</p> <p>– ocenia wpływ Rosji na politykę wewnętrzną w Rzeczypospolitej za rządów Stanisława Augusta Poniatowskiego</p> <p>– ocenia skutki I rozbioru Rzeczypospolitej</p>
---	---	---	---	---	--	--

<p>Oświecenie w Rzeczypospolitej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Początki oświecenia na ziemiach polskich • Edukacja i nauka • Mecenat królewski • Literatura 	<p>– stosuje pojęcie <i>oświecenie stanisławowskie</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: oświecenie w Rzeczypospolitej (od połowy XVIII do początku XIX w.), utworzenie Collegium Nobilium (1740), założenie Szkoły Rycerskiej (1765), powołanie Komisji Edukacji Narodowej (1773)</p> <p>– identyfikuje postać Stanisława Konarskiego</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne oświecenia w Polsce</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę w rozwoju edukacji odgrywała Komisja Edukacji Narodowej</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>obiady czwartkowe</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: założenie Teatru Narodowego (1765), powstanie Towarzystwa do Ksiąg Elementarnych (1775)</p> <p>– identyfikuje postacie: Marcella Bacciarellego, Bernarda Belotta, Canaletta Stanisława Staszica, Ignacego Krasickiego, Wojciecha Bogusławskiego, Juliana Ursyna Niemcewicza</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Stanisława Augusta</p> <p>– charakteryzuje mecenat królewski w okresie oświecenia</p> <p>– przedstawia osiągnięcia architektury i sztuki klasycyzmu w Polsce</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych, sentymentalizm</i></p> <p>– lokalizuje w czasie otwarcie Biblioteki Załuskich (1747)</p> <p>– identyfikuje postacie: Józefa i Andrzeja Załuskich, Jana Piotra Norblina, Adama Naruszewicza, Franciszka Bohomolca</p> <p>– omawia początki oświecenia na ziemiach polskich</p> <p>– omawia rozwój edukacji w Rzeczypospolitej w czasach oświecenia</p> <p>– wyjaśnia, jakie funkcje miała pełnić literatura w okresie oświecenia w Polsce</p> <p>– przedstawia działalność i znaczenie Teatru Narodowego</p>	<p>– lokalizuje w czasie rozpoczęcie wydawania <i>Monitora</i> (1765)</p> <p>– identyfikuje postacie: Jakuba Fontany, Dominika Merliniego, Franciszka Karpińskiego, Stanisława Trembeckiego, Izabeli Czartoryskiej</p> <p>– przedstawia rozwój nauki w okresie oświecenia w Polsce</p>	<p>– ocenia wpływ Stanisława Augusta Poniatowskiego na rozwój kultury oświecenia w Polsce</p>
--------------------------------------	---	---	---	--	--	---

<p>Sejm Wielki</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rzeczpospolita po I rozbiore • Zmiana sytuacji w Europie • Początek obrad sejmu • Pierwsze reformy • Uchwalenie Konstytucji 3 maja • Postanowienia konstytucji • Konfederacja targowicka • Wojna w obronie konstytucji • Wojna w obronie konstytucji 	<p>– stosuje pojęcia: <i>Sejm Wielki (Sejm Czteroletni), konfederacja targowicka</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: obrady Sejmu Wielkiego (X 1788 – V 1792), uchwalenie Konstytucji 3 maja (1791), konfederację targowicką (1792)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni II rozbiór Rzeczypospolitej (1793)</p> <p>– identyfikuje postacie: Katarzyny II, Stanisława Augusta Poniatowskiego, Tadeusza Kościuszki</p> <p>– wymienia reformy Sejmu Wielkiego</p> <p>– wymienia postanowienia Konstytucji 3 maja</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>protektorat</i>,</p> <p>– lokalizuje w czasie: ustawę o sejmikach (III 1791), Prawo o miastach królewskich (IV 1791), wojnę w obronie Konstytucji 3 maja (1792–1793), sejm rozbiorowy w Grodnie (1793)</p> <p>– identyfikuje postacie Stanisława Staszica, Hugona Kołłątaja, Ignacego Potockiego, Józefa Poniatowskiego</p> <p>– wyjaśnia, w jakich okolicznościach zwołano Sejm Wielki</p> <p>– charakteryzuje stronnictwa Sejmu Wielkiego i ich programy</p> <p>– charakteryzuje reformy Sejmu Wielkiego</p> <p>– przedstawia zmiany ustrojowe i społeczne wprowadzone na mocy Ustawy rządowej</p> <p>– opisuje zmiany terytorialne i polityczne, jakie przyniósł II rozbiór Rzeczypospolitej</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>ofiara wieczysta rządu królewsko-ambadorskie, czarna procesja</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: likwidację Rady Nieustającej (1789), tzw. czarną procesję (1789), uchwalenie tzw. ofiary wieczystej (1789), przymierze z Prusami (1790), uchwalenie Zaręczenia Wzajemnego Obojga Narodów (1791), przystąpienie Stanisława Augusta Poniatowskiego do konfederacji targowickiej (1792)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Zieleńcami (1792), bitwę pod Dubienką (1792)</p> <p>– identyfikuje postacie: Stanisława Małachowskiego, Kazimierza Nestora Sapiehy, Stanisława Potockiego,</p>	<p>– identyfikuje postacie: Scipione Piattolego, Fryderyka Augusta</p> <p>– wyjaśnia, w jakich okolicznościach wewnętrznych i zewnętrznych doszło do zwołania Sejmu Wielkiego</p> <p>– wyjaśnia, w jakich okolicznościach Sejm Wielki przekształcił się w Sejm Czteroletni</p> <p>– przedstawia stosunek społeczeństwa Rzeczypospolitej do Konstytucji 3 maja</p>	<p>– ocenia dorobek Sejmu Wielkiego</p> <p>– ocenia wpływ reform sejmowych z 1791 r. na ustrój Rzeczypospolitej</p> <p>– ocenia znaczenie Konstytucji 3 maja dla dalszych dziejów Polski</p> <p>– ocenia postawę uczestników konfederacji targowickiej</p> <p>– ocenia postawę Stanisława Augusta Poniatowskiego w czasie wojny w obronie konstytucji</p>
--------------------	--	---	---	---	---	---

			<p>- przedstawia okoliczności w jakich doszło do II rozbioru Rzeczypospolitej (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu)</p>	<p>Franciszka Ksawerego Branickiego, Seweryna Rzewuskiego, Adama Kazimierza Czartoryskiego, Jana Dekerta</p> <p>- wyjaśnia, na czym polegały rządy królewsko-ambadorskie</p> <p>- przedstawia okoliczności uchwalenia Konstytucji 3 maja</p> <p>- omawia okoliczności zawiązania konfederacji targowickiej</p> <p>- wyjaśnia, jaki stosunek do wprowadzanych reform miały państwa ościenne</p> <p>- przedstawia przebieg wojny w obronie Konstytucji 3 maja</p> <p>- wymienia postanowienia sejmu grodzieńskiego z 1793 r.</p>	
--	--	--	---	--	--

<p>Upadek Rzeczypospolitej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rzeczpospolita po II rozbiore • Wybuch powstania • Insurekcja kościuszkowska • Upadek powstania • III rozbiór Rzeczypospolitej i jego skutki 	<p>– stosuje pojęcie <i>insurekcja</i></p> <p>– lokalizuje w czasie powstanie kościuszkowskie (1794–1795)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Raławicami (4 IV 1794), III rozbiór Rzeczypospolitej (1795)</p> <p>– identyfikuje postać Tadeusza Kościuszki</p> <p>– przedstawia przyczyny wybuchu powstania kościuszkowskiego</p> <p>– omawia skutki upadku powstania kościuszkowskiego i okoliczności III rozbioru (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tych procesów)</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>Uniwersał połaniecki</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: ogłoszenie aktu insurekcji (24 III 1794), ogłoszenie Uniwersału połanieckiego (V 1794)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Szczekocinami (6 VI 1794), bitwę pod Maciejowicami (10 X 1794), rzeź Pragi (XI 1794)</p> <p>– identyfikuje postacie: Jana Kilińskiego, Jakuba Jasińskiego</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Tadeusza Kościuszki</p> <p>– omawia przebieg insurekcji kościuszkowskiej–wymienia postanowienia Uniwersału połanieckiego</p> <p>– przedstawia zmiany terytorialne, jakie przyniósł III rozbiór Rzeczypospolitej</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>Rada Najwyższa Narodowa</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: wymarsz oddziału A. Madalińskiego z Ostrołęki do Warszawy (III 1794), wybuch powstania w Warszawie i Wilnie (IV 1794), powołanie Rady Najwyższej Narodowej (V 1794), abdykację Stanisława Augusta Poniatowskiego (XI 1795)</p> <p>– identyfikuje postacie: Antoniego Madalińskiego, Tomasza Wawrzeckiego, Aleksandra Suworowa</p> <p>– charakteryzuje sytuację w Rzeczypospolitej po II rozbiore</p> <p>– przedstawia okoliczności wybuchu powstania kościuszkowskiego</p>	<p>– identyfikuje postać Bartosza Głowackiego</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę w powstaniu kościuszkowskim pełniła Rada Najwyższa Narodowa</p> <p>– charakteryzuje przyczyny upadku Rzeczypospolitej</p> <p>– porównuje poszczególne rozbiory</p>	<p>– ocenia znaczenie powstania kościuszkowskiego dla polskiej myśli</p> <p>– ocenia niepodległość i szanse na zwycięstwo powstania kościuszkowskiego</p> <p>– ocenia panowanie Stanisława Augusta Poniatowskiego</p> <p>– ocenia, który z rozbiorów miał najbardziej dotkliwe skutki dla Polski</p>
--------------------------------	--	--	--	--	---	--

				- wyjaśnia, jakie znaczenie dla przebiegu powstania miał akt insurekcji Tadeusza Kościuszki		
Polacy w wojnach napoleońskich	<ul style="list-style-type: none"> • Utworzenie Legionów Polskich • Walki we Włoszech • Kryzys idei legionowej • Znaczenie Legionów Polskich 	<p>- stosuje pojęcie <i>Legiony Polskie</i></p> <p>- lokalizuje w czasie utworzenie Legionów Polskich we Włoszech (1797)</p> <p>- identyfikuje postacie: Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Wybickiego</p> <p>- omawia organizację Legionów Polskich we Włoszech</p> <p>- przedstawia losy polskich legionistów podczas kampanii włoskiej i po jej zakończeniu</p>	<p>anie polskich oddziałów na Santo Domingo (1802)</p> <p>- identyfikuje postać Karola Kniaziewicza</p> <p>- opisuje okoliczności utworzenia Legionów Polskich we Włoszech</p> <p>- przedstawia znaczenie Legionów Polskich we Włoszech</p>	<p>- stosuje pojęcie <i>Legia Naddunajska</i></p> <p>- lokalizuje w czasie: utworzenie Legii Naddunajskiej (1799), zawarcie pokoju w Lunéville (1801),</p> <p>- opisuje udział Legionów Polskich w kampaniach wojsk napoleońskich</p> <p>- wyjaśnia, jakie konsekwencje dla sprawy polskiej miały postanowienia pokoju w Lunéville</p> <p>- przedstawia konsekwencje udziału Legionów w walkach na Santo Domingo</p>	- omawia cele i oczekiwania polskiej emigracji po powstaniu kościuszkowskim i III rozbiórze Rzeczypospolitej	<p>- ocenia wkład Polaków w budowanie potęgi imperium Napoleona</p> <p>- ocenia stosunek władz francuskich do walczących po ich stronie polskich żołnierzy</p>
Księstwo Warszawskie	<ul style="list-style-type: none"> • Powstanie Księstwa Warszawskiego • Ustrój Księstwa Warszawskiego • Trudności i sukcesy • Wojna z Austrią 	<p>- stosuje pojęcie Księstwo Warszawskie</p> <p>- lokalizuje w czasie: powstanie Księstwa Warszawskiego i</p>	<p>- stosuje pojęcia: <i>dekret grudniowy, druga wojna polska, sumy bajońskie</i></p> <p>- lokalizuje w czasie: pokój w Tylży (1807), dekret grudniowy</p>	<p>- stosuje pojęcie <i>Komisja Rządząca</i></p> <p>- lokalizuje w czasie: powołanie Komisji Rządzącej (1807), bitwę pod Ławą</p>	- wyjaśnia, dlaczego Księstwo Warszawskie nie było w pełni suwerennym ośrodkiem państwowości polskiej	<p>- ocenia politykę Napoleona wobec Polaków</p> <p>- ocenia, jakie znaczenie dla</p>

	<ul style="list-style-type: none"> Upadek Księstwa 	<p>ogłoszenie jego konstytucji (1807), powstanie Królestwa Polskiego (1815)</p> <ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie i przestrzeni Księstwo Warszawskie (1807–1812) – identyfikuje postać Jana Henryka Dąbrowskiego – charakteryzuje ustrój Księstwa Warszawskiego – wymienia reformy społeczne zrealizowane w Księstwie Warszawskim 	<p>(1807), rozpoczęcie drugiej wojny polskiej (1812)</p> <ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Raszynem (1809), bitwę pod Somosierrą (1809), bitwę pod Lipskiem (1813) – identyfikuje postać Józefa Poniatowskiego – wyjaśnia, jaką rolę w powstaniu Księstwa Warszawskiego odegrał Jan Henryk Dąbrowski – przedstawia okoliczności powstania i problemy funkcjonowania Księstwa Warszawskiego (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe wewnątrz tych procesów) – omawia okoliczności upadku Księstwa Warszawskiego 	<p>Prusą i Frydlandem (1807)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie Stanisława Małachowskiego, Fryderyka Augusta I – przedstawia okoliczności powstania Księstwa Warszawskiego – omawia przebieg wojny z Austrią i jej konsekwencje 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego upadek Napoleona był końcem polskich marzeń o własnym państwie 	<p>sprawy polskiej miały postanowienia pokoju w Tylży</p>
Rozdział VII. Powrót starego ładu						
Kongres wiedeński i jego następstwa	<ul style="list-style-type: none"> Kongres wiedeński – cele i zasady Zmiany polityczne i terytorialne Święte Przymierze 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>kongres wiedeński, Święte Przymierze</i> – lokalizuje w czasie kongres wiedeński (X 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>zasada restauracji, zasada legitymizmu, zasada równowagi europejskiej, karbonariusze, Młode</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>porządek wiedeński, reakcja, „koncert mocarstw”, rojaliści, risorgimento</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>ruch filhellenistyczny</i> – lokalizuje w czasie powstanie karbonariuszy we 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia skutki polityczne decyzji podjętych na

	<ul style="list-style-type: none"> • Próby podważenia systemu wiedeńskiego • Wyzwolenie Grecji • Rewolucja lipcowa we Francji 	<p>1814 – VI 1815), rewolucję lipcową we Francji (1830)</p> <p>– identyfikuje postacie: Aleksandra I Romanowa, Ludwika Filipa</p> <p>– wskazuje państwa decydujące na kongresie wiedeńskim</p> <p>– wymienia najważniejsze cechy nowego ładu ustanowionego na kongresie wiedeńskim</p> <p>– określa, które państwa stanowiły trzon Świętego Przymierza</p> <p>– wymienia państwa, w których w latach 20. i 30. XIX w. doszło do wystąpień rewolucyjnych</p> <p>– wyjaśnia, kto i dlaczego buntował się przeciwko systemowi wiedeńskiemu</p>	<p><i>Włochy, dekabryści, monarchia lipcowa</i></p> <p>– lokalizuje w czasie zawarcie Świętego Przymierza (IX 1815), powstanie dekabrystów (1825), powstanie niepodległej Grecji (1829)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni państwa, które odgrywały najważniejszą rolę podczas kongresu wiedeńskiego oraz kraje, w których w latach 20. i 30. XIX w. doszło do wystąpień rewolucyjnych</p> <p>– identyfikuje postacie: Klemensa Metternicha, Giuseppe Mazziniego, Mikołaja I</p> <p>– przedstawia cele zwołania kongresu wiedeńskiego</p> <p>– wyjaśnia, jak powstał, na czym polegał i czemu miał służyć system wiedeński (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tych procesów)</p>	<p>– lokalizuje w czasie: wybuch powstania Greków przeciwko Turcji (1821), bitwę pod Navarino (1827), powstanie belgijskie (1830)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni zmiany polityczne wywołane decyzjami kongresu wiedeńskiego, kraje, w których doszło do interwencji armii państw Świętego Przymierza</p> <p>– identyfikuje postacie: Ottona Wittelsbacha, Karola X, Adolphe’a Thiersa</p> <p>– charakteryzuje zasady ustalone na kongresie wiedeńskim</p> <p>– wymienia postanowienia kongresu wiedeńskiego w sprawie Niemiec i Włoch</p> <p>– omawia zmiany na mapie politycznej Europy wywołane</p>	<p>Włoszech (1820), traktat w Adrianopolu (1829), konferencję w Londynie (1830)</p> <p>– identyfikuje postać Leopolda I</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ na losy Europy miały zasady polityczne ustanowione na kongresie wiedeńskim</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie miało Święte Przymierze dla utrzymania porządku wiedeńskiego</p> <p>– przedstawia cele włoskiego ruchu odrodzenia narodowego omawia walkę Belgów o niepodległość</p> <p>– wyjaśnia, z jakiego powodu europejskie mocarstwa zaangażowały się w konflikt z imperium osmańskim w sprawie greckiej</p>	<p>kongresie wiedeńskim</p> <p>– ocenia wpływ Świętego Przymierza na losy Europy po kongresie wiedeńskim</p>
--	--	---	--	--	--	--

			<p>– przedstawia podział ziem polskich przeprowadzony na kongresie wiedeńskim</p> <p>– przedstawia okoliczności i cele powstania Świętego Przymierza</p> <p>– omawia przyczyny i przebieg rewolucji lipcowej we Francji</p>	<p>decyzjami kongresu wiedeńskiego</p> <p>– omawia przyczyny i skutki powstania dekabrystów</p> <p>– omawia przebieg walk o niepodległość Grecji</p>		
Rewolucja przemysłowa	<ul style="list-style-type: none"> • Rewolucja przemysłowa w Europie • Rozwój komunikacji • Rewolucja przemysłowa w Stanach Zjednoczonych • Skutki rewolucji przemysłowej 	<p>– stosuje pojęcia: <i>rewolucja przemysłowa, industrializacja, urbanizacja</i></p> <p>– wyjaśnia, dlaczego transport zyskał w XIX w. tak duże znaczenie</p> <p>– wymienia najważniejsze wynalazki pierwszej połowy XIX w.</p> <p>– wymienia przyczyny i skutki rewolucji przemysłowej (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu)</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>proletariat, kapitaliści</i></p> <p>– lokalizuje w czasie opatentowanie maszyny parowej (1769) i otwarcie pierwszej linii kolejowej (1825)</p> <p>– identyfikuje postacie: George’a Stephensona, Samuela Morse’a</p> <p>– wymienia rejony Europy, w których rewolucja przemysłowa postępowała najszybciej</p> <p>– omawia rozwój komunikacji w pierwszej połowie XIX w.</p>	<p>– lokalizuje w czasie pierwszy morski rejs parowca (1813) i założenie Niemieckiego Związku Celnego (1834)</p> <p>– identyfikuje postacie: Samuela Colta, Isaaca Singera</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego proces industrializacji w Europie nie przebiegał równomiernie</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ na rozwój komunikacji miało wynalezienie maszyny parowej</p> <p>– przedstawia rozwój gospodarczy</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>społeczeństwo industrialne, luddyci</i></p> <p>– lokalizuje w czasie wystąpienia luddystów (1811–1813)</p> <p>– wyjaśnia wpływ eksplozji demograficznej na przemiany w rolnictwie i przemyśle</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego rewolucja przemysłowa wzbudziła ogromny sprzeciw społeczny</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób upowszechnienie kolei zmieniło życie mieszkańców Europy</p>	<p>– ocenia skutki rewolucji przemysłowej, wskazując przyniesione przez nią korzyści i straty</p>

				i przemiany w Stanach Zjednoczonych w czasie rewolucji przemysłowej		
Nowe idee polityczne	<ul style="list-style-type: none"> Narodziny nowych nurtów politycznych Liberalizm Konserwatyzm Początki ruchu robotniczego Początki socjalizmu i komunizmu 	<p>– stosuje pojęcia: <i>konserwatyzm, liberalizm, socjalizm, komunizm</i></p> <p>– identyfikuje postacie: Adama Smitha, Edmunda Burke'a, Karola Marksa</p> <p>– wymienia idee polityczne, które zdobyły popularność w pierwszej połowie XIX w.</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>burżuazja, socjalizm utopijny, związek zawodowy, dyktatura proletariatu</i></p> <p>– lokalizuje w czasie ogłoszenie <i>Manifestu komunistycznego</i> (1848)</p> <p>– identyfikuje postacie: Johna Stuarta Milla, Henri de Saint-Simona</p> <p>– omawia założenia liberalizmu, konserwatyizmu, socjalizmu i komunizmu</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego konserwatyści byli przeciwni gwałtownym zmianom politycznym i społecznym</p> <p>– przedstawia położenie klasy robotniczej i jego wpływ na ukształtowanie się i rozwój ruchu robotniczego (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu)</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>utyliitaryzm, czartyści, walka klas</i></p> <p>– identyfikuje postacie: François Chateaubrianda, Fryderyka Engelsa</p> <p>– lokalizuje w czasie powstanie pierwszych związków zawodowych (1824), działalność czartystów w Anglii (1836–1848)</p> <p>– wyjaśnia, które grupy społeczne mogły być zainteresowane realizacją postulatów konserwatystów, liberałów, a które – socjalistów i komunistów</p> <p>– omawia okoliczności, w jakich narodził się ruch robotniczy</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>falanster</i></p> <p>– identyfikuje postacie: Josepha de Maistre'a, Louisa de Bonalda, Adama Jerzego Czartoryskiego, Charles'a Fouriera, Roberta Owena</p> <p>– wyjaśnia, czym różniły się propozycje dotyczące sprawy robotniczej wysuwane przez związki zawodowe, czartystów i komunistów</p> <p>– przedstawia cele i skutki działalności czartystów</p> <p>– przedstawia powody, dla których konserwatyści krytykowali rewolucję i zmiany społeczne wprowadzane w pierwszej połowie XIX w.</p>	<p>– ocenia skutki społeczne i polityczne, jakie wywołało pojawienie się nowych idei politycznych</p> <p>– ocenia wpływ działalności związków zawodowych i ruchów politycznych na sytuację społeczną grup pozbawionych wpływu na losy państwa</p>

			– omawia cele, jakie stawiały przed sobą związki zawodowe	– omawia postulaty socjalizmu utopijnego i wyjaśnia, dlaczego były one niemożliwe do zrealizowania		
Wiosna Ludów	<ul style="list-style-type: none"> • Geneza Wiosny Ludów • Od rewolucji lipcowej do cesarstwa we Francji • Rewolucja wiedeńska • Powstanie węgierskie • Wiosna Ludów w Prusach i krajach niemieckich • Wiosna Ludów w krajach włoskich • Skutki Wiosny Ludów • Udział Polaków we Wiośnie Ludów 	<p>– stosuje pojęcie <i>Wiosna Ludów</i></p> <p>– lokalizuje w czasie Wiosnę Ludów (1848–1849)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni państwa, w których doszło do wystąpień Wiosny Ludów</p> <p>– identyfikuje postacie: Ludwika Napoleona Bonapartego (Napoleona III), Franciszka Józefa I, Józefa Bema</p> <p>– omawia przyczyny Wiosny Ludów</p> <p>– przedstawia skutki Wiosny Ludów</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>warsztaty narodowe</i>, <i>Parlament Frankfurcki</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: rewolucję w Paryżu (II 1848), wybuch rewolucji w Wiedniu (III 1848), wybuch rewolucji w Berlinie (III 1848), wybuch Wiosny Ludów w państwach włoskich (III 1848)</p> <p>– identyfikuje postacie: Lajosa Kossutha, Iwana Paskiewicza, Ludwika Mierosławskiego, Adama Mickiewicza</p> <p>– wymienia kraje europejskie, w których Wiosna Ludów przyniosła trwałe zmiany</p> <p>– przedstawia przyczyny, przebieg i skutki Wiosny Ludów (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu)</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>bankiety</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: powstanie węgierskie (III 1848 – X 1849), powstanie robotnicze we Francji (VI 1848), wybranie Ludwika Napoleona Bonapartego prezydentem Francji (XII 1848), wybuch Wiosny Ludów w Państwie Kościelnym (II 1849)</p> <p>– identyfikuje postacie: Ludwika Filipa, Ferdynanda I Habsburga, Fryderyka Wilhelma IV</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Wiosna Ludów we Francji nie przyniosła</p>	<p>– lokalizuje w czasie: zarazę ziemniaczaną w Europie (1845–1847), objęcie tronu przez Franciszka Józefa I (XII 1848)</p> <p>– identyfikuje postacie: Henryka Dembińskiego, Wojciecha Chrzanowskiego, Józefa Wysockiego</p> <p>– przedstawia, jak zmieniła się sytuacja polityczna we Francji podczas Wiosny Ludów</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała postępowość reform II Republiki Francuskiej</p> <p>– omawia udział Polaków w europejskiej Wiośnie Ludów</p>	<p>– ocenia, które z przyczyn wybuchu Wiosny Ludów były wynikiem działań ówczesnych władców europejskich, a na które nie mieli oni żadnego wpływu</p> <p>– oceń trwałość reform i zmian ustrojowych wprowadzonych w czasie Wiosny Ludów</p>

			<p>– rozróżnia, które z wystąpień Wiosny Ludów były rewolucjami społecznymi, a które ruchami zjednoczeniowymi lub powstaniem narodowymi</p> <p>– omawia przebieg i skutki Wiosny Ludów w Austrii i na Węgrzech</p>	<p>oczekiwanych rezultatów</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego powstanie węgierskie w czasie Wiosny Ludów poniosło klęskę</p> <p>– opisuje przebieg i skutki Wiosny Ludów w państwach włoskich</p> <p>– przedstawia przebieg i skutki Wiosny Ludów w Prusach</p>		
Rozdział VIII. Polacy po kongresie wiedeńskim						
Ład wiedeński na ziemiach polskich	<ul style="list-style-type: none"> • Nowy podział ziem polskich • Zabór pruski • Sytuacja społeczna i gospodarcza w zaborze pruskim • Rzeczpospolita Krakowska • Galicja • Ziemie zabrane • Polska nauka i oświata w pierwszej połowie XIX wieku 	<p>– stosuje pojęcia: <i>Rzeczpospolita Krakowska, Wielkie Księstwo Poznańskie, Królestwo Polskie, Galicja</i></p> <p>– lokalizuje w przestrzeni podział ziem polskich na kongresie wiedeńskim</p> <p>– przedstawia podział ziem polskich przeprowadzony na kongresie wiedeńskim</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>germanizacja, uwłaszczenie, ziemie zabrane</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: uwłaszczenie chłopów w zaborze pruskim (1816–1823), zniesienie pańszczyzny w Galicji (1848)</p> <p>– identyfikuje postacie: Aleksandra I, Adama Jerzego Czartoryskiego, Franciszka I, Wilhelma III</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób funkcjonowała ograniczona autonomia</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>filomaci, filareci, reforma regulacyjna</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: utworzenie Uniwersytetu Warszawskiego (1816), nadanie konstytucji Rzeczypospolitej Krakowskiej (1818), wprowadzenie obowiązku szkolnego w zaborze pruskim (1825), równouprawnienie obywateli w zaborze pruskim (1848)</p>	<p>– lokalizuje w czasie ufundowanie Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie (1817)</p> <p>– identyfikuje postacie: Samuela Bogumiła Lindego, Józefa Maksymiliana Ossolińskiego</p> <p>– przedstawia sytuację społeczną w zaborze rosyjskim, pruskim i austriackim</p> <p>– porównuje rozwój gospodarczy ziem polskich pod zaborem pruskim i austriackim</p>	<p>– ocenia, w którym zaborze sytuacja Polaków wyglądała najkorzystniej pod względem swobód politycznych</p> <p>– ocenia, czy ustrój Rzeczypospolitej Krakowskiej sprzyjał rozwojowi kultury polskiej</p>

			<p>w Wielkim Księstwie Poznańskim</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia sposób zarządzania Galicją – wymienia instytucje polskiego życia kulturalnego i oświatowego na ziemiach polskich w pierwszej połowie XIX w. 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Antoniego Radziwiłła, Edwarda Flotwella, Tomasza Zana, Wojciecha Bogusławskiego, Stanisława Kostki Potockiego – wyjaśnia, co było przyczyną konfliktu między szlachtą i chłopami w Galicji – omawia ustrój Rzeczypospolitej Krakowskiej – omawia sytuację Polaków na ziemiach zabranych – omawia proces uwłaszczenia chłopów w zaborze pruskim – przedstawia rolę Królestwa Polskiego jako centrum życia kulturalnego i oświatowego na ziemiach polskich w latach 1815–1830 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje sytuację poszczególnych grup społeczeństwa polskiego pod zaborem pruskim i austriackim – porównuje sytuację kultury i oświaty polskiej w poszczególnych zaborach w pierwszej połowie XIX w. 	
Królestwo Polskie	<ul style="list-style-type: none"> • Ustrój Królestwa Polskiego • Sytuacja społeczna i gospodarcza 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>opozycja legalna</i>, <i>opozycja nielegalna</i> – lokalizuje w czasie nadanie konstytucji 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>kaliszanie</i>, <i>cenzura</i>, <i>prewencyjna</i> – lokalizuje w czasie: początek konfliktu cara 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie powstanie Wolnomularstwa Narodowego (1819), powstanie 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jaki status miały ziemie dawnej Rzeczypospolitej znajdujące się pod panowaniem 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia, jakie korzyści, a jakie problemy mogło przynieść Królestwu

	<ul style="list-style-type: none"> • Działalność legalnej opozycji • Pierwsze spiski 	<p>Królestwu Polskiemu (1815)</p> <p>– identyfikuje postacie: Aleksandra I, Adama Jerzego Czartoryskiego</p> <p>– wymienia najważniejsze organizacje spiskowe działające w Królestwie Polskim</p> <p>– wymienia instytucje, które według konstytucji z 1815 r. sprawowały w Królestwie Polskim władzę ustawodawczą, wykonawczą i sędziowską</p>	<p>z polską opozycją (1820), powstanie Towarzystwa Patriotycznego (1821)</p> <p>– identyfikuje postacie: Mikołaja I, Konstantego Romanowa, Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego, Józefa Zajączka</p> <p>– charakteryzuje ustrój Królestwa Polskiego ustanowiony w konstytucji z 1815 r.</p> <p>– wymienia cele, jakie stawiała sobie opozycja legalna i nielegalna w Królestwie Polskim</p>	<p>Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego (1825), powstanie Banku Polskiego (1828)</p> <p>– identyfikuje postacie Wincentego i Bonawentury Niemojowskich, Waleriana Łukasińskiego, Ignacego Prądzyńskiego, Stanisława Staszica</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego konstytucja Królestwa Polskiego należała do najbardziej liberalnych ustaw zasadniczych w Europie</p> <p>– omawia reformy Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego i ich skutki</p>	<p>carskiej dynastii Romanowów</p> <p>– opisuje, jak zmieniały się nastroje Polaków względem carskiego panowania w Królestwie Polskim oraz wyjaśnia, czym te zmiany były spowodowane</p>	<p>Polskiemu położenie na pograniczu trzech mocarstw</p>
<p>Powstanie listopadowe</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Noc listopadowa • Co dalej z powstaniem? • Wojna z Rosją 	<p>– stosuje pojęcie <i>noc listopadowa</i></p> <p>– lokalizuje w czasie wybuch powstania listopadowego (29 XI 1830), rozpoczęcie</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>noc paskiewiczowska</i>, <i>katorga</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: uznanie przez sejm powstania</p>	<p>– lokalizuje w czasie: powstanie Sprzysiężenia Podchorążych (1828), układ</p>	<p>– lokalizuje w czasie: przekształcenie się Rady Administracyjnej w Rząd Tymczasowy (3 XII 1830),</p>	<p>– ocenia postawę przywódców powstania</p> <p>– ocenia skutki klęski</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Powstanie poza Królestwem Polskim • Międzynarodowa reakcja na powstanie • Następstwa powstania listopadowego 	<p>wojny z Rosją (II 1831)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Piotra Wysockiego, Józefa Chłopickiego – wymienia przyczyny wybuchu powstania listopadowego – wskazuje główne etapy wojny z Rosją – wymienia represje, jakie spadły na Polaków w Królestwie Polskim po klęsce powstania listopadowego 	<p>listopadowego za narodowe (18 XII 1830), detronizację Mikołaja I (25 I 1831), wprowadzenie Statutu Organicznego (1832)</p> <ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Grochowem (25 II 1831), bitwę pod Ostrołęką (26 V 1831) – identyfikuje postacie: Mikołaja I, Konstantego Romanowa, Adama Jerzego Czartoryskiego, Iwana Paskiewicza – omawia sytuację w Królestwie Polskim przed wybuchem powstania listopadowego – opisuje wydarzenia nocy listopadowej – wyjaśnia, jakie znaczenie dla przebiegu wojny z Rosją miały bitwy pod Grochowem i Ostrołęką – przedstawia, jakie znaczenie dla powstania listopadowego miały obrona i kapitulacja Warszawy – przedstawia przykłady polityki rusyfikacyjnej 	<p>rosyjsko-austriacki (1833)</p> <ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwy pod Stoczkiem i Dobrem (II 1831), bitwy pod Wawrem i Dębem Wielkim (III 1831), bitwę pod Iganiami (IV 1831), obronę Warszawy (6–8 IX 1831) – identyfikuje postacie: Maurycego Mochnackiego, Joachima Lelewela, Iwana Dybicza, Ignacego Prądzyńskiego, Emilii Plater, Jana Krukowieckiego – omawia postawy społeczeństwa polskiego wobec wybuchu powstania- przedstawia przebieg powstania listopadowego poza granicami Królestwa Polskiego – omawia reakcje państw europejskich na wybuch powstania listopadowego 	<p>wprowadzenie rosyjskiego kodeksu karnego (1847)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Michała Radziwiłła, Józefa Dwernickiego, Józefa Sowińskiego, Konstantego Ordona – przedstawia rolę sejmu w powstaniu listopadowym – charakteryzuje działania Rządu Narodowego w czasie wojny polsko-rosyjskiej – przedstawia skutki klęski powstania listopadowego dla mieszkańców ziem zabranych oraz zaborów pruskiego i austriackiego 	<p>powstania listopadowego - ocenia międzynarodową reakcję na powstanie listopadowe</p>
--	--	--	---	--	---	---

			po powstaniu listopadowym	- omawia polityczne następstwa wydania Statutu Organicznego		
Wielka Emigracja i konspiracja w kraju	<ul style="list-style-type: none"> • Polacy po upadku powstania listopadowego • Emigracyjne stronnictwa polityczne • Działalność spiskowa w ziemiach polskich • Polski romantyzm • Romantyzm na emigracji 	<p>- stosuje pojęcia: <i>romantyzm, Wielka Emigracja</i></p> <p>- identyfikuje postacie: Adama Jerzego Czartoryskiego, Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Zygmunta Krasińskiego, Fryderyka Chopina- wyjaśnia, jakie wartości były najważniejsze dla twórców okresu romantyzmu</p> <p>- wyjaśnia, dlaczego polską emigrację po powstaniu listopadowym nazwano wielką</p> <p>- wymienia stronnictwa polityczne Wielkiej Emigracji</p>	<p>- stosuje pojęcie <i>emisariusz</i></p> <p>- lokalizuje w czasie publikację <i>Ballad i romansów</i> Mickiewicza (1822), powstanie Hôtel Lambert (1831), Komitetu Narodowego Polskiego (1831), powstanie Towarzystwa Demokratycznego Polskiego (1832), założenie Gromad Ludu Polskiego (1835)</p> <p>- lokalizuje w przestrzeni kierunek emigracji polskiej w latach 1831-1832</p> <p>- identyfikuje postacie: Cypriana Norwida, Joachima Lelewela, Tadeusza Krępowieckiego, Szymona Konarskiego</p> <p>- omawia osiągnięcia polskiej literatury romantycznej</p> <p>- charakteryzuje programy organizacji</p>	<p>- stosuje pojęcie <i>mesjanizm</i></p> <p>- lokalizuje w czasie utworzenie Komitetu Narodowego Emigracji Polskiej (1832), założenie Stowarzyszenia Ludu Polskiego (1835), ogłoszenie <i>Manifestu</i> Towarzystwa Demokratycznego Polskiego (1836)</p> <p>- identyfikuje postacie: Andrzeja Towiańskiego, Wiktora Heltmana, Karola Libelta, Piotra Ściegiennego</p> <p>- wyjaśnia, jaką rolę odegrał mesjanizm w kształtowaniu się polskiej świadomości narodowej</p> <p>- opisuje sytuację Polaków, którzy</p>	<p>- lokalizuje w czasie: powstanie Młodej Polski (1834), powstanie Związku Narodu Polskiego (1839), powstania Związku Chłopskiego (1840-1844), powołanie Centralizacji Poznańskiej (1844)</p> <p>- identyfikuje postacie: Karola Stolzmana, Stanisława Worcella, Karola Levittoux, Edwarda Dembowski</p> <p>- wyjaśnia, dlaczego inaczej traktowały polskich emigrantów narody, a inaczej rządy państw Europy Zachodniej</p> <p>- porównuje programy organizacji politycznych Wielkiej Emigracji</p> <p>- wyjaśnia, w jaki sposób starano się</p>	<p>- ocenia rolę romantyzmu w kształtowaniu się polskiej świadomości narodowej</p> <p>- ocenia znaczenie Wielkiej Emigracji dla podtrzymania walki o niepodległość Polski</p>

			<p>politycznych Wielkiej Emigracji</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, w jaki sposób organizacje na emigracji utrzymywały kontakt z Polakami pod zaborami 	<p>zdecydowali się na emigrację po powstaniu listopadowym</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia organizacje spiskowe wskazując obszar ich działania 	<p>upowszechnić sprawę narodową w najniższych warstwach społeczeństwa polskiego pod zaborami</p>	
<p>Wiosna Ludów na ziemiach polskich</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rabacja galicyjska • Powstanie krakowskie w 1846 roku • Wiosna Ludów w Wielkopolsce • Wiosna Ludów w Galicji • Następstwa Wiosny Ludów 	<p>- stosuje pojęcie <i>rabacja</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w czasie początek Wiosny Ludów w Wielkopolsce (III 1848) - lokalizuje w czasie i przestrzeni rabację galicyjską (II-III 1846) - wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do rabacji galicyjskiej - omawia skutki Wiosny Ludów w Galicji 	<ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w czasie: powstanie krakowskie (II 1846), likwidację Rzeczypospolitej Krakowskiej (XI 1846), zniesienie pańszczyzny w Galicji (IV 1848) - identyfikuje postacie: Jakuba Szeli, Ludwika Mierosławskiego - omawia przebieg i skutki powstania krakowskiego - przedstawia przebieg Wiosny Ludów w zaborze pruskim i Galicji (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu) 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>serwituty</i> - lokalizuje w czasie: ugodę w Jarosławcu (IV 1848), kapitulację sił polskich w Wielkopolsce (V 1848) - identyfikuje postacie: Jana Tyssowskiego, Edwarda Dembowskiego - omawia plany powstańcze przygotowywane przy współudziale emisariuszy Towarzystwa Demokratycznego Polskiego - wyjaśnia, dlaczego wystąpienia Wiosny Ludów w 	<ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w czasie pacyfikację Lwowa przez Austriaków (XI 1848) - lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Miłosławiem (IV 1848) - identyfikuje postać Wacława Zaleskiego - wyjaśnia, dlaczego planowane na 1846 r. polskie powstanie narodowe w trzech zaborach miało w praktyce bardzo ograniczony zasięg - wskazuje, które spośród zmian dokonanych w XIX w. mogły przyczynić się do ukształtowania świadomości narodowej wśród polskiego chłopstwa 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia wpływ Wiosny Ludów na kształtowanie się świadomości narodowej Polaków

				Poznańskiem poniosły klęskę – omawia przebieg Wiosny Ludów w zaborze austriackim		
--	--	--	--	--	--	--

Wymagania edukacyjne historia/ edukacja obywatelska/wos

1. Nauczyciele na początku września w danym roku szkolnym informują uczniów o wymaganiach edukacyjnych niezbędnych do otrzymania przez nich poszczególnych rocznych ocen klasyfikacyjnych.
2. W ocenianiu bieżącym obowiązują następujące kryteria przeliczenia wyniku procentowego na stopnie.

%	ocena
0 - < 30	niedostateczny (1)
30 – < 50	dopuszczający (2)
50 - < 75	dostateczny (3)
75 - < 90	dobry (4)
90 - < 99	bardzo dobry (5)
99 - < 100	celujący (6)

3. Oceny bieżące ustalane są w skali wagowej od 1 do 4.
4. Sposoby sprawdzania osiągnięć edukacyjnych ucznia:
  - prace klasowe (waga- 4),
  - sprawdziany (waga- 3),
  - kartkówki zapowiedziane i niezapowiedziane (waga- 1- 2),
  - wypracowania (waga- 2),
  - referaty (waga- 2),
  - prezentacje (waga- 1- 2),
  - projekty (waga- 3),
  - zadania domowe (waga- 1),
  - odpowiedzi ustne (waga- 1- 2),
  - praca z tekstem źródłowym (waga- 1),

- prasówka (waga- 2).

5. Jeżeli uczeń nie spełnia wymagań edukacyjnych na ocenę dopuszczającą, nauczyciel przedmiotu informuje o tym ucznia oraz jego rodziców przez dziennik elektroniczny nie później niż ostatniego dnia pierwszego semestru.

6. Jeżeli frekwencja ucznia na danym przedmiocie w pierwszym semestrze nie przekroczyła 50% lub uczeń nie uzyskał ocen z wymaganych form sprawdzania wiedzy i umiejętności, nauczyciel przedmiotu informuje o tym ucznia oraz jego rodziców przez dziennik elektroniczny nie później niż ostatniego dnia pierwszego semestru.

7. Ocenę roczną ustala nauczyciel na podstawie stopnia realizacji wymagań edukacyjnych, uwzględniając średnią ważoną ocen bieżących, w zależności od tego, do którego przedziału należy ta średnia:

średnia ważona	ocena roczna
5,55 – 6	celujący
4,60 -5,54	bardzo dobry
3,65 – 4,59	dobry
2,70 – 3,64	dostateczny
2,00 – 2,69	dopuszczający
1 – 1,99	niedostateczny

8. Przewiduje się stosowanie skrótu „nb”, który informuje o nieobecności ucznia na zaliczeniu, lub „bp”, jeżeli uczeń nie oddał pracy w wyznaczonym terminie.

9. Uczeń nieobecny na pracy klasowej, sprawdzianie lub zapowiedzianej kartkówce, jest zobowiązany niezwłocznie po powrocie do szkoły ustalić z nauczycielem termin sprawdzenia wiedzy. Jeśli nie zgłosi się w ustalonym terminie, to pisze zaległą pracę na najbliższej lekcji danego przedmiotu.

10. Kartkówki obejmują tematykę związaną z bieżącym materiałem (tj. z trzech ostatnich jednostek lekcyjnych) mogą odbywać się w formie ustnej i pisemnej bez zapowiedzi.

11. Uczeń ma możliwość korzystania z następujących przywilejów:

- „szczęśliwego numerka” zwalniającego z odpowiedzi ustnej i pisemnej, z wyjątkiem zapowiedzianych form sprawdzania wiedzy,
- „n-ki” usprawiedliwiającej brak przygotowania na lekcji przysługującej w licznie jedna na semestr.

12. Uczeń ma możliwość poprawy oceny wyłącznie z pracy klasowej i sprawdzianu. Termin poprawy uzgadnia z nauczycielem przedmiotu.

13. Prace pisemne po ocenieniu nauczyciel udostępnia do wglądu, omawia błędy, a następnie przechowuje je do końca roku szkolnego i udostępnia w razie potrzeby rodzicom lub opiekunom prawnym ucznia.